

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Avancerad nivå

Bristande mångkultur i en svensk friskola

Möjliga påverkansfaktorer till etnisk skolsegregation

Lack of multicultural in a Swedish independent school

Författare: Josefin Wallin Börjesson
Handledare: Therese Rodin
Examinator: Gull Törnegren
Termin: HT 2014
Program: Lärarprogrammet senare åldrar
Ämne/huvudområde: Mångfald, etik och värdegrund
Poäng: 15 hp

Högskolan Dalarna
791 88 Falun
Sweden
Tel 023-77 80 00

Abstract

Syftet med uppsatsen är att undersöka möjliga påverkansfaktorer till varför en mindre friskola är underrepresenterad av elever med utländsk bakgrund. För att uppnå syftet ställs två frågeställningar; (1) Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som inte studerar på skolan till varför de inte valt att studera vid skolan? (2) Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som studerar på skolan till varför de har valt att studera vid skolan?

För att svara på dessa frågor genomförs dels en litteraturstudie, dels en mindre kvantitativ enkätundersökning samt en mindre kvalitativ intervjuundersökning. I litteraturstudien går jag igenom olika påverkansfaktorer till den idag påfallande ökande etniska skolegregationen samt den teori som ligger till grund för analysen av mina två mindre studier.

Resultatet visar att det inte finns något entydigt sätt att förklara friskolans brisande mångkultur. Utifrån litteraturstudien samt uppsatsens två mindre studier konstaterar jag att det åtminstone finns tre påverkansfaktorer till skolans bristande mångkultur. (I) Staden har en påfallande etnisk boendesegregation, som påverkar skolornas elevsammansättning, (II) Kompisrelationer är viktiga för skolungdomar vid deras skolval och (III) Skolans information är bristfällig, både om själva skolvalet och om skolans arbetssätt. Resultatanalysen visar också fler faktorer som i mindre grad än de tre nämnda sannolikt påverkar friskolans elevsammansättning.

Nyckelord

Etnisk segregation, mångkultur, skolval, skola, invandrarelev

Förord

Bakgrunden till mitt intresse för kompetensområdet Mångfald, Etik och Värdegrund är en situation som uppstod under ett seminarium i slutskedet av min lärarutbildning. Inför seminariet hade vi läst flertalet texter som handlade om mångfald och mångkultur inom skolan och vilka pedagogiska utmaningar det medförde läraren. Väl under seminariet märkte jag att det inte fanns någonting för mig att tillägga i diskussionen. Mina studiekompisar berättade en efter en om olika kulturkrockar som skapat diskussioner i undervisningen. Samtidigt som det gick upp en lampa hos mig att det nästan inte finns några elever med utländsk bakgrund på min partnerskola. Min partnerskola är en mindre friskola i en mindre stad i västra Sverige. Elever med utländsk bakgrund, det vill säga elever med minst en utlandsfödd förälder, är underrepresenterade på skolan, i jämförelse med stadens två kommunala högstudier. Eftersom elever med utländsk bakgrund är underrepresenterade på skolan menar jag att skolan har en bristande mångkultur, vilket skolan ser som en brist.

Jag vill passa på att tacka mina två handledare och min VFU-skola. Först min handledare till detta examensarbete som funnits till hands för att bolla idéer samtidigt som hon fått försöka begränsa mitt ordbajsande... Jag vill också tacka min handledare på min VFU-skola, som genom hela min lärarutbildning funnits med som ett bollplank för pedagogiska svårigheter, didaktiska överväganden och nytänkande undervisningsmöjligheter. Arbetet på skolan är inbjudande, öppet och framåtsträvande. Jag har haft turen att få arbeta med oerhört kunniga, nytänkande och flexibla pedagoger och skolledare. Jag ser fram emot mitt kommande yrke som lärare. Ett yrke där jag kommer få möta oändligt många olika situationer. Mitt mål är att möta dem med öppenhet, lyhördhet och kunskap.

Josefin, den sjunde januari 2015.

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Nyckelord.....	2
Förord	3
Innehållsförteckning	4
1 Inledning.....	6
1.1 Bakgrund.....	7
1.1.1 Etnisk skolesegregation i Sverige	7
1.1.2 Etnisk skolesegregation i den undersökta staden	7
1.1.3 Etnisk boendesegregation i Sverige	8
1.1.4 Etnisk boendesegregation i den undersökta staden	9
1.1.5 Skolvalfrihet i Sverige	10
1.1.6 Skolvalfrihet i den undersökta staden.....	11
1.2 Syfte och frågeställningar.....	12
1.3 Avgränsningar	12
1.4 Teoretiskt perspektiv	12
1.4.1 Varför uppstår etnisk segregation?	13
1.5 Metod för datainsamling.....	14
1.5.1 Enkät	15
1.5.2 Intervju.....	16
1.5.3 Forskningsetiska anvisningar	18
1.6 Metod för dataanalys.....	19
1.6.1 Enkät	19
1.6.2 Intervju.....	20
1.7 Reliabilitet och Validitet.....	21
1.8 Definitioner	22
1.9 Tidigare forskning och eget bidrag	22
1.9.1 Geografiska påverkansfaktorer.....	23
1.9.2 Sociala påverkansfaktorer.....	24
1.9.3 Effekter av det fria skolvalet som påverkansfaktorer	24
1.9.4 Eget bidrag	27
2 Resultat	28
2.1 Frågeställning 1	28
2.1.1 Enkät	28
2.1.2 Sammanfattning av resultat till frågeställning 1	32
2.2 Frågeställning 2	33
2.2.1 Intervju 1	33

2.2.2	Intervju 2	34
2.2.3	Intervju 3	35
2.2.4	Intervju 4	35
2.2.5	Sammanfattning av resultat för frågeställning 2.....	36
3	Diskussion	38
4	Sammanfattning.....	40
	Litteraturförteckning.....	41
	Lagar och offentliga utredningar	43
	Bildförteckning	44
	Tabellförteckning.....	44
	Bilageförteckning.....	44
	Bilaga 1. Enkät.....	45
	Bilaga 2. Resultat av enkätundersökningen för elever med svenskfödda föräldrar	46
	Bilaga 3. Övrigt sammanställt resultat	46

1 Inledning

Segregation i skolan kan sägas vara av särskilt intresse av åtminstone två skäl. För det första gäller det barn och ungdomar som sannolikt är särskilt påverkbara av den miljö de befinner sig i och de människor de kommer i kontakt med. Eventuella effekter av erfarenheter i skolan kan också påverka samhället under lång tid framöver. För det andra finns det inom skolans värld en omfattande och direkt politisk styrning.¹ Segregation inom det svenska skolväsendet har kommit att bli ett omdiskuterat ämne i politiska debatter under senare delen av 2000-talet. Skolornas elevsammansättning förändras men efter nya mönster. Den socioekonomiska segregationen tilltar men dock inte dramatiskt. Segregationen mellan skolor med avseende på bakgrund ökar däremot märkbart.²

Enligt Näringsdepartementet beräknas närmare 27 procent av Sveriges arbetsföra befolkning år 2015 utgöras av personer med utländsk bakgrund. Den etniska segregation mellan svenska skolor som ökar medför bland annat att många skolor misslyckas med att spegla samhället på ett sannolikt sätt, vilket kan försvåra skolans uppdrag.³ Den svenska skolan har en möjlighet och ett ansvar att stärka förmågan ”att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald”⁴, vilket troligen försvåras av den etniska segregation som växer inom skolväsendet. På skolor som mer eller mindre består av en monokultur blir det svårt för eleverna att utveckla denna förmåga genom vardagliga möten eleverna emellan. Tidigare forskning har visat att skolor har svårt att arbeta med de värden som ligger i en kulturell mångfald på ett naturligt sätt i den ordinarie undervisningen. Heterogent sammansatta skolor har i högre grad än homogena ofta enklare att diskutera mångkulturella och demokratiska värden i vardagen.⁵ Med bakgrund i skolans styrdokument och den tidigare forskningen vill jag påstå att detta ämnesområde är av hög relevans inte bara för skolledare och politiker utan även för verksamma lärare. Det är trots allt i huvudsak lärarna som möter eleverna i deras vardag och som har i uppdrag att förmedla de värden som ligger i ett mångkulturellt och demokratiskt samhälle.

Problemområdet för denna uppsats är med andra ord att undersöka varför friskolan Lövhagen (samtliga skolor har avidentifierats för att inte häva elevernas anonymitet) har en bristande mångkultur. I denna uppsats ämnas begreppet *brisande mångkultur* syfta till att en skola, i detta fall Lövhagen, har få elever med utländsk bakgrund. Med andra ord definieras mångkultur endast som representation av elever efter bakgrund. En person definieras sålunda till att ha *utländsk bakgrund* om han eller hon har minst en förälder född utomlands. Uppsatsen kommer att genomföra en kvalitativ undersökning med kvantitativa moment i syfte att analysera möjliga påverkansfaktorer till varför elever med utländsk bakgrund är underrepresenterade på Lövhagen. Tidigare forskning kring etnisk segregation i samhället och inom den svenska skolan är gedigen och omfattande, inte minst kring det årtionde vi lever idag. Den huvudsakliga forskningen kring etnisk segregation på skolnivå utgår från hur införandet av det fria skolvalet påverkat skolornas elevsammansättning samt hur samhällets boende- och arbetsplatssegregation påverkar skolsegregationen. De flesta empiriska undersökningar som har gjorts på fältet har gjorts i större kommuner och städer, främst Stockholm och Malmö. Speciellt för denna uppsats, som kan uppfattas saknas på fältet, är att den empiriska undersökningen söker orsaksfaktorer på individnivå i en mindre kommun. Även forskare på fältet har utlyst behovet av ”empiriska undersökningar av lokala omständigheter och utfall”.⁶

¹ Skans och Åslund, s. 33.

² Ekström och Härd.

³ Hällgren, Granstedt och Weiner, s. 15.

⁴ Skolverket, (2011), s. 7.

⁵ Se ex. Bunar, s. 17.

⁶ Bunar, s. 33.

1.1 Bakgrund

I detta avsnitt kommer nulägesrapporter gällande etnisk skolsegregation samt boendesegregation i Sverige och i den undersökta staden att redogöras för. Därefter kommer också en kortare genomgång av införandet av valfrihetsreformen i den svenska skolan där även en kortare presentation av friskolan Lövhagen kommer att ges.

1.1.1 Etnisk skolsegregation i Sverige

Skolsegregation, uttryckt som åtskiljande mellan olika elevgrupper, koncentrerade utifrån klass, kön och etnicitet i vissa skolor och klasser, har stått högt upp på den offentliga allmänna, politiska, pedagogiska och akademiska agendan under de senaste två decennierna. Skolverkets utredare har genom flertalet utredningar och utvärderingar kunnat konstatera att dagens svenska skolor har blivit mer homogena. Skolsegregationen har ökat inom nästan samtliga kommuntyper över tid. Uppdelning mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund har blivit betydligt distinktare under 2000-talet. Det är Sveriges större städer som visar den största nivån på etnisk skolsegregation och nivån har dessutom ökat kontinuerligt under 2000-talet. Även mindre kommuner visar att etnisk skolsegregationen ökar, dock inte med samma omfattande siffror som i storstäderna. Sammanfattningsvis visar Skolverkets kommunanalyser att skolsegregationen med avseende på utländsk bakgrund har ökat under hela 2000-talet i de flesta kommuner, dock främst i de större städerna men även i storstadsregionerna.⁷

Den så kallade mellanskolsvariationen, det mått som används för att beskriva ur mycket resultaten skiljer sig mellan olika skolor, har visat att resultatskillnaderna har ökat markant de senaste åren. Från en förhållandevis låg nivå ur ett internationellt perspektiv har resultatskillnaderna idag (läs 2012) mer än fördubblats sedan slutet av 1990-talet. Både betygen och resultaten i bland annat läsförståelse visar enliga PISA på ökad variation. Med andra ord har de svenska grundskolorna även blivit mer segregerade utifrån studieresultat under det senaste decenniet.⁸ Utredarna hos Skolverket hävdar att en ökad boendesegregation inte kan förklara någon större del av den ökade mellanskolsvariationens resultat, men vill samtidigt lyfta att en ökad segregation med avseende på utländsk bakgrund kan vara en bidragande faktor till resultatskillnaderna skolorna emellan. Studien visar att en majoritet med elever med utländsk bakgrund presterar märkbart sämre än elever med svensk bakgrund. En anledning till detta menar utredarna kan vara att den genomsnittliga åldern vid invandring har ökat under senare år. Elever som invandrat före skolstart presterar nämligen på samma nivå som svenskfödda elever med utländsk bakgrund.⁹

1.1.2 Etnisk skolsegregation i den undersökta staden

Mått på jämnhet avser fördelningen av olika grupper av individer över enheter inom ett område. Segregationen är således låg när majoritets- och minoritetspopulationer är jämt fördelade över de olika enheterna. Det mest använda jämnhetsmättet, det så kallade D-mättet, är ett mått som i princip kan användas för att mäta segregation med avseende på utländsk bakgrund inom olika kommuner. Mer specifikt kan D tolkas som den procentandel som måste flytta för att icke-segregation med avseende på utländsk bakgrund ska uppstå. Det finns dock kritik mot D-mättet

⁷ Skolverket (2012), s. 67.

⁸ Skolverket (2012), s. 6-7, 61.

⁹ Skolverket (2012), s. 6-7, 61-62.

då det inte är oberoende av antalet enheter eller hur stor andel som hör till minoritetspopulationen. Med andra ord ger en låg andel minoritets elever ett högt värde på D vid samma segregationsnivå. Ett annat problem med D-måttet är att det är svårt att jämföra mellan olika kommuner, eftersom måttet påverkas av andelen elever med utländsk bakgrund. Nog om det så kallade D-måttet. Jan-Erik Gustafsson har i sin rapport *Barns utbildningssituation* på uppdrag av Rädda barnen listat de 10 kommuner med högst D-värden för år 2003.¹⁰

Den undersökta staden finns med på listan med de högsta D-värdena, med ett värde på 0.71. I praktiken betyder det att 71 procent av stadens elever skulle behöva omflyttas för att skolorna inte skulle vara etnisk segregerade. Den kommun som hade det högsta värdet på 0.82, hade år 2003 tre kommunala skolor, varav två skolor som inte hade någon elev med utländsk bakgrund, och fem procent av eleverna i den tredje skolan hade utländsk bakgrund. Liknande siffror finns inte för den undersökta stadens skolor men slutsatsen som dras är att stadens högstadieskolor år 2003 hade en kraftig skolsegregation med avseende på utländsk bakgrund.¹¹

1.1.3 Etnisk boendesegregation i Sverige

Segregation betyder åtskillnad. Boendesegregation kan i sin tur definieras som rumslig åtskillnad i bosättningsmönster av olika kategorier av människor. Enklare beskrivet syftar studier av boendesegregation till att ta reda på vem som bor var och varför.¹² I detta avsnitt kommer jag endast att fokusera på vem som bor var, med avseende på födelseland. För svensk del har just den etniska boendesegregationen uppmärksammats relativt sent i jämförelser med internationella undersökningar. Sverige har länge varit förhållandevis etniskt heterogent och med undantag från den samiska frågan har minoriteternas bosättningsmönster inte utgjort någon politiskt intressant fråga. Men genom ökad invandring i kombination med social exkludering av stora grupper, exempelvis flyktinginvandrare, växte insikten om att segregationen inte bara var ett uttryck för individens fria val om boende utan eventuellt snarare ett resultat av den sociala exkludering och marginalisering.¹³

En studie från 2010 har studerat den etniska segregationen i Stockholm, Göteborg och Malmö samt kranskommuner för åren 2006. Resultatet visar på en omfattande etnisk segregation i samtliga undersökta områden. Invandrade personer har i genomsnitt 40 procent invandrade grannar, medan motsvarande siffra för personer med svensk bakgrund är ungefär 20 procent i Stockholm och Malmö respektive 15 procent i Göteborg. Studien konstaterar att den etniska boendesegregationen verkar ha ökat sedan 1985 samtidigt som ökningen främst gäller de redan invandratäta områdena.¹⁴

¹⁰ Gustafsson, s. 68-69.

¹¹ Gustafsson, s. 69.

¹² Hyresgästföreningen, s. 3.

¹³ Hyresgästföreningen, s. 30.

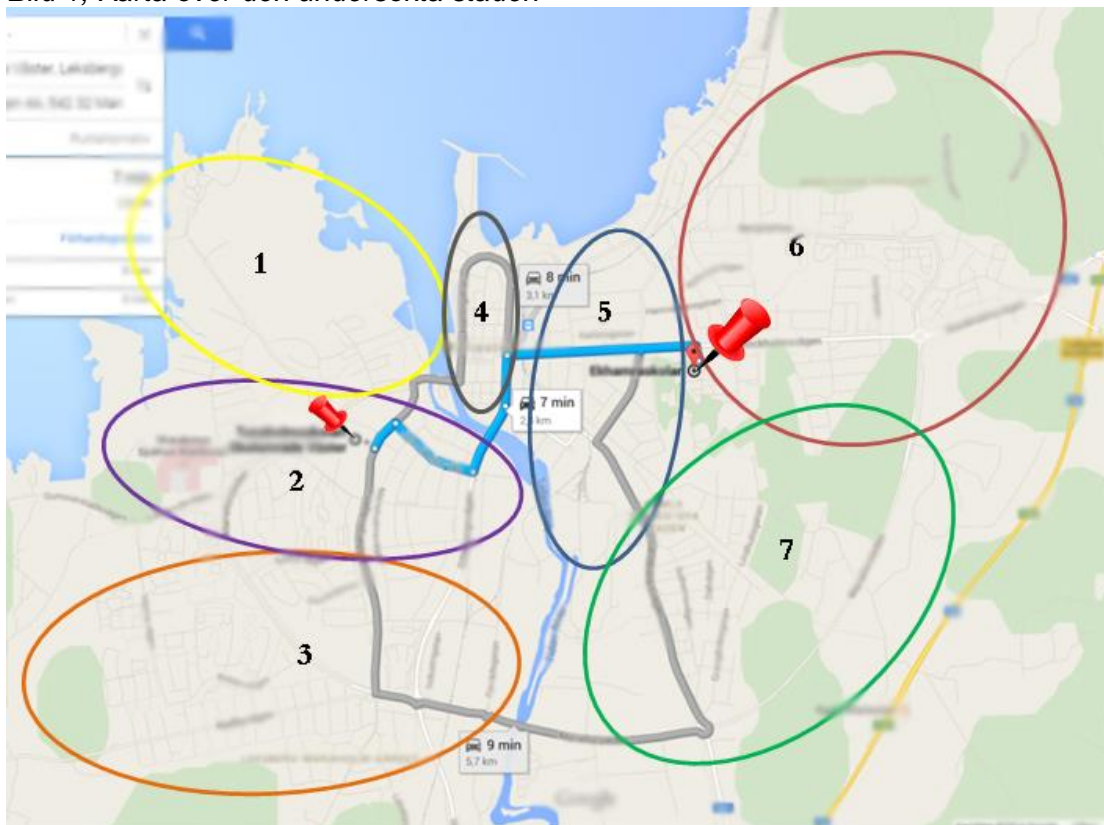
¹⁴ Socialstyrelsen, s. 189, 193.

1.1.4 Etnisk boendesegregation i den undersökta staden

Samtlig statistik i detta avsnitt är hämtat av Håcan Lundqvist från SCBs databas-system MONA.¹⁵ Statistiken har sedan strukturerats och sammanställts med procentuella angivelser av mig för att underlätta redovisningen. Procentangivelserna är avrundade med en decimal.

Bild 1 nedan är en karta över den undersökta staden där Lunaskolan och Lövhagen är markerade. Lövhagen är markerad med den stora nålen och Lunaskolan med den mindre. På kartan är även sju områden markerade (1-7). Områdena är markerade utifrån kommunens kategorisering av staden i deras Space-Time Reserach gällande fördelning av befolkningen med avseende på födelseland och NYKO-område. När de kommunala skolorna ska rekrytera elever görs delningen 1-3 och 4-7. Personerna som är bosatta i områdena 1-3 blir tilldelade en plats på Lunaskolan och de bosatta vid områdena 4-7 får erbjudande om en plats på Norra skolan (som dock inte är utmärkt på kartan eftersom den inte är aktuell för denna studie). Friskolan Lövhagen rekryterar med andra ord inga elever utifrån boendeområde, utan enbart utifrån elevansökningar.

Bild 1; Karta över den undersökta staden

Bildkälla: Skapad i Google Maps, 141128 kl. 15.47.

Av stadens 15 802 stycken invånare 2013 är 1870 stycken födda utomlands. I tabell 1 nedan redovisas andelen utlandsfödda i procent fördelade per NYKO-område, se området 1-7 på bild 1 ovan. Till exempel bodde det 593 stycken utlandsfödda i område 1 år 2013, vilket motsvarar en andel på 31,7 procent (593/1870). På liknande sätt har resterande andelar beräknats. Också en procentandel för de två kommunala skolornas rekryteringsområden 1-3 och 4-7 har beräknats och redovisas i tabell 1.

¹⁵ SCB MONA (2013).

Tabell 1; Andel bosatta utlandsfödda i jämförelse med antalet bosatta utlandsfödda i hela staden per NYKO-område 2013.

NYKO-område	Andel (%) utlandsfödda bosatta i området, i jämförelse med antalet utlandsfödda i hela staden.
Område 1	31,7
Område 2	35,6
Område 3	4,9
Totalt område 1-3	72,2
Område 4	3,3
Område 5	6,5
Område 6	13,6
Område 7	4,4
Totalt område 4-7	27,8
Totalt område 1-7	100,0

Källa: Statistik från SCB MONA (2013). Hämtad av Håcan Lundqvist 141218. Uträknad av Josefin Wallin Börjesson 150112.

Utifrån statistiken som sammanställts i tabell 1 ovan kan vi konstatera att en påtaglig boendesegregation med avseende på utländsk bakgrund är ett faktum i den undersökta staden. NYKO-områdena 1 och 2 har båda över 30 procent bosatta utlandsfödda, samtidigt som område 3, 4 och 7 endast har 3-5 procent. Om vi jämför de två kommunala skolornas rekryteringsområden ser vi att Lunaskolans rekryteringsområde har dryga 72 procent bosatta utlandsfödda medan Norra skolans område endast har knappa 28 procent. På bild 1 ovan ser vi att Lövhagen är belägen vid område 5 och 6, vilket betyder att de bosatta i område 1-3 och eventuellt 4 har närmare till Luna än till Lövhagen.

1.1.5 Skolvalfrihet i Sverige

Valfrihets- och friskolereformen innebär att elever och föräldrar ges möjligheten att välja grundskola, fristående eller kommunal, i eller utanför bostadskommunen, samt att dess önskemål om placering i största möjliga mån skall tillgodoses av den kommun där elever är folkbokförd. Utvecklingen mot en ökad valfrihet inom skolan skedde dock inte utan debatt och meningsskiljaktigheter. För att endast lyfta någon meningsskiljaktighet fanns det bland annat en oro över att den ökade mängden friskolor kunde leda till ett segregerat skolsystem. Debatten bottenar i att valfrihetsreformen har förändrat förutsättningarna för den svenska skolan, där ett allt större ansvar har kommit att ligga på enskilda kommuner, skolor, rektorer, lärare, familjer och individer, något som vissa hävdar är ett hot mot likvärdigheten.¹⁶

¹⁶ Kallstenius, s. 9-10.

Skolverket har i en utredning av valfrihetsreformen år 2003 undersökt vilka argument som ges för och emot valfrihet. Tre argument för valfrihet framstår enligt deras undersökning som särskilt tydliga. Det första är att valfriheten menas stimulera föräldrar till ökat skolengagemang där också skolor och kommuner får mer press till att vara lyhörda på föräldrarnas önskemål. Det andra argumentet är att valfriheten tillgodoser behovet av en mångfald av utbildningsvägar. Det tredje argumentet för ökad valfrihet är ett så kallat kontra-argument. Socialdemokraterna hävdar att ökad valfrihet riskerar att leda till ökad etnisk och social segregation, vilket rapporten också kan intyga. Moderaterna framhåller dock samtidigt sitt kontra-argument att valfriheten snarare har en integrerande effekt i områden som för övrigt kännetecknas av en betydande boendesegregation. De båda argumentationslinjerna har som gemensam åsikt att den integrerande och segregande effekten av valfrihet är att konkurrensen utpekats som mekanismen bakom de båda effekterna.¹⁷

Den internationella forskningen om skolval liknar den svenska kontexten. Den ena sidan av den internationella forskningen förespråkar skolvalfrihet och menar att det är positivt med en ökad konkurrens, effektivare resursanvändning och ökad produktivitet samtidigt som de menar att valfriheten möjliggör en frikoppling av elever med etnisk minoritetsbakgrund från skolalternativ som inte erbjuder en hög utbildningskvalitet. Den motsatta forskningen menar dock att skolvalfrihet snarare bidrar till utvecklingen mot en ökad segregering, ökade sociala skillnader samt minskad likvärdighet.¹⁸ Det är med andra ord viktigt att ha i åtanke att det finns de som förespråkar positiva effekter av införandet av det fria skolvalet samtidigt som det finns de som hävdar att det medför negativa effekter, exempelvis ökad etnisk segregation.

1.1.6 Skolvalfrihet i den undersökta staden

Friskolan Lövhagen är en grundskola med årskurserna sju till nio i en mindre stad i västra Sverige. Alla har möjlighet att studera på Lövhagen. Genom att anmäla sig på skolans anmälningsblankett registreras elevens intresse att studera vid skolan, och därmed ställs eleven i en kölista. Lövhagen tar in 46 till 60 elever varje nytt läsår, beroende på intresse och organisatoriska förutsättningar. Skolan har som mest 180 elever. Läsåret 2014/15 studerar 180 elever på skolan. Av dessa 180 elever har sex stycken utländsk bakgrund, vilket motsvarar ungefär 3,3 procent av skolans samtliga elever.¹⁹

Undervisningen styrs av samma styrdokument som styr de kommunala skolorna, Läroplan för grundskolan 2011²⁰ och Skollagen (2010:800)²¹. Eleverna läser samma ämnen som de kommunala skolorna samtidigt som Lövhagen erbjuder eleverna ett så kallat profilval, vilket Lövhagen är ensamma om av stadens tre högstadieskolor. Eleverna får möjlighet att välja en av skolans tre olika profiler där de får möjlighet att fördjupa sig i olika ämnen. Inom profilerna får eleverna planera, genomföra och utvärdera olika studieresor, utbytesresor och tävlingar.²²

¹⁷ Skolverket (2003), s. 44.

¹⁸ Kallstenius, s. 58.

¹⁹ Bremer.

²⁰ Skolverket (2011).

²¹ SFS 2010:800.

²² Bremer.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka möjliga påverkansfaktorer till varför elever med utländsk bakgrund är underrepresenterade på friskolan Lövhagen. Respondenterna är 27 elever med utländsk bakgrund på en av stadens kommunala högstadieskolor, Lunaskolan, samt fyra elever med utländsk bakgrund som studerar vid Lövhagen. För att uppfylla syftet ställs två frågeställningar.

1. Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som inte studerar på Lövhagen till varför de inte har valt att studera på skolan?
2. Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som studerar på Lövhagen till varför de har valt att studera på skolan?

1.3 Avgränsningar

Det hade varit intressant att göra en komparation med det resultat jag kommer att få med resultat från liknande undersökningar som har gjorts kring etnisk segregation inom mindre kommuners grundskolor.

De specifika avgränsningar som har gjorts för denna uppsats är att jag har valt att fokusera på varför en enskild friskola har en bristande mångkultur. Jag har valt att undersöka förklaringsfaktorer från ett elevperspektiv. Jag ser till elevperspektivet från två håll där jag söker förklaringsfaktorer hos elever med utländsk bakgrund som inte studerar vid Lövhagen och hos de som studerar vid skolan. De elever med utländsk bakgrund som inte studerar vid Lövhagen är många inom den undersökta kommunen och jag har valt att undersöka orsaksfaktorer hos en årskurs på en av de två kommunala skolorna. Anledningen till att jag inte undersökt orsaksfaktorer hos fler elever med utländsk bakgrund är på grund av uppsatsens omfång och tidsram. De elever med utländsk bakgrund som studerar vid Lövhagen är dock färre, sex stycken, och jag har haft möjligheten att träffa fyra av dem för kvalitativa intervjuer. Tid och omfång har också gjort att denna uppsats fått avstå en komparation och en reflektion kring kön. Materialet finns dock sammanställt för eventuell vidare forskning.

1.4 Teoretiskt perspektiv

Det teoretiska perspektivet är inriktat på att redogöra för olika förklaringsorsaker som forskningen hävdar bidrar till ökad etnisk segregation. Inom den samhällsvetenskapliga litteraturen finns det en mängd hypoteser kring olika processer som kan leda till att personer systemetiskt sorterar sig efter etnisk bakgrund.²³ Olika förklaringsmodeller är mer tillämpade på olika sammanhang och det finns stora skillnader mellan modellerna i de teoretiska utgångspunkterna om man fokuserar på individnivå eller övergripande mönster. Här kommer jag redogöra för de teoretiska utgångspunkterna som sedan kommer användas i resultatanalysen.²⁴ Jag kommer inte enbart röra mig på skolnivå då det är svårt att förklara etnisk segregation mellan skolor utan att beröra etnisk segregation även på samhällsnivå.

²³ Se bland annat: Andersson m. fl. (2007a, b, 2009); Blomqvist och Rothstein (2000).

²⁴ Mer utförliga diskussioner finns bland annat i: Grusky and Charles (1998) och Ovardia (2003).

1.4.1 Varför uppstår etnisk segregation?

Det finns olika förklaringar till hur och varför etnisk segregation uppstår. En del hävdar att samhällets olika ekonomiska resurser är den största bidragande faktorn, medan andra framhäver fler förklaringsfaktorer. Exempelvis olika kulturella normuppsättningar och sociala handlingsmöjligheter. Det finns dessutom en grupp som anser att politiskt/organisatoriska aspekter har stor betydelse för uppkomsten och utvecklingen av etnisk segregation. Denna aspekt är viktig för just denna uppsats då införandet av valfrihet i skolan kopplas till etnisk segregation.²⁵

Skolverket har låtit genomföra en studie kring valfrihet och dess effekter inom skolområdet. Studien syftar bland annat till att undersöka hur införandet av valfrihet har påverkat skolväsendet. Utredarna redovisar en hel del tidigare studier, både internationella och svenska, vilka fokuserar på skolsystem och segregation. Rapportens slutsats är att flera tidigare studier har visat att valfrihet leder till ökad etnisk segregation. Vidare har de undersökt varför ökad valfrihet haft negativa effekter på etnisk segregation inom skolväsendet. Deras slutsats är att för att välja en skola krävs bland annat kunskaper, information, energi, tid och resurser vilka redan är ojämnt fördelade i samhället. En del väljer skolan medan andra, medvetet eller omedvetet, inte gör ett aktivt val.²⁶

Andra viktiga aspekter än de politiska, när man diskuterar etnisk segregation, är dess förhållande till såväl demografisk som social segregation. Till exempel, barnfamiljer har andra krav och prioriteringar än singelhushåll eller pensionärer – demografin styr med andra ord delvis valet av bostadsområde. Människor med olika inkomster, utbildningar, yrken med mera bor i olika områden till följd av att bostadspriserna varierar. Om exempelvis ställningen på arbetsmarknaden eller utbildningsnivån varierar mellan etniska grupper skulle man kunna förvänta sig att sådana orsaksförklaringar även ligger som grund för etnisk segregation i boendet eller inom skolväsendet. Med andra ord kan etnisk segregation på en nivå leda till ökad etnisk segregation på en annan nivå. Exempelvis kan segregation på boendenivå, det vill säga individens geografiska förhållanden, bidra till ökad segregation skolnivå.²⁷

Ovanstående orsaksförklaringar är faktorer som hänger samman med etnicitet, och som genom ojämn fördelning mellan olika etniska grupper, bidrar till ökad segregation. Men det finns också ett antal förklaringar som tar sin utgångspunkt i faktorer som har en mer eller mindre direkt koppling till personens ursprung. Till exempel är det troligt att människor uppskattar att umgås med personer med samma bakgrund och ursprung, vilket kan leda till att grupper blir mer koncentrerade till varandra inom både bostadsområden och skolor. Detta betyder givetvis inte att individer enbart vill umgås med de man delar bakgrund med, eller att etnicitet och ursprung är den enda dimension som människor känner samhörighet inom. Men det är belagt att det finns faktorer inom exempelvis språk, traditioner och kultur som bidrar till att människor känner samhörighet och gemenskap.²⁸

Vidare säger forskningen att etnisk segregation kan vara resultatet av så kallade effektivitetsvinster. Det kan till exempel inom skolan vara rationellt (effektivt) att vilja gå i skolor där det finns andra barn som har samma ursprung eller hemspråk, då undervisningen och resurser kan anpassas till gruppen. Effektivitetshypotesen säger med andra ord att agerande på flera områden underlättas av likhet. Denna förklaringsmodell bygger på den enskilde individens

²⁵ Skolverket (2003), s. 126.

²⁶ Skolverket (2003), s. 125-128.

²⁷ Skans, Nordström & Åslund., s. 6-7.

²⁸ Skans, Nordström och Åslund, s. 7.

vinster, där segregation blir förknippat med högre välfärd och nytta för individen. Baksidan av dessa vinster är diskriminering och exkludering.²⁹

Andra modeller fokuserar mer på betydelsen av informella nätverk och information. Mekanismer som handlar om hur samhället förmedlar möjligheter om till exempel arbete, bostäder och skolor kan medföra att segregationen på olika nivåer förstärker varandra. Om det exempelvis, av okänd anledning, uppstår segregation på arbetsmarknaden eller bostadsmarknaden kan detta påverka vilka som ingår i individens sociala kontaktnät. Om individers sociala kontaktnät förstärks av den etniska aspekten kan resultatet bli segregation även mellan skolor, eftersom kontakter ofta används för att hitta eller välja skolor.³⁰

Denna uppsats kommer använda sig av de nämnda teoretiska utgångspunkterna att etnisk segregation uppstår;

- (I) i förhållande till segregation på boende- och arbetsplatsnivå,
- (II) genom att människor uppskattar ett umgänge som delar samma bakgrund,
- (III) som resultat av de så kallade effektivitetsvinsterna,
(denna aspekt används dock inte i resultatanalysen eftersom resultatet av den empiriska undersökningen inte kom in på effektivitetshypotesen)
- (IV) som resultat av mekanismer som handlar om hur samhället förmedlar och informerar möjligheter om till exempel arbete, bostäder och skolval.

För att applicera dessa teoretiska utgångspunkter på denna uppsats har en analysmodell skapats, se avsnitt 1.5 ”Metod för dataanalys”. I analysmodellen har de teoretiska utgångspunkterna för hur etnisk segregation uppstår omformulerats till att uppfylla uppsatsens syfte; att undersöka varför Lövhagen har en bristande mångkultur. Dessutom kommer uppsatsen att utgå från teorin att valfrihet inom skolväsendet kan leda till etnisk segregering. Påverkansfaktorer som teorin kring valfrihet lyfter och som kommer att testas i denna uppsats är bland annat kunskande och information om valfrihet av skola samt även energi, tid och resurser krävs för att göra ett aktivt val av skola. Viktigt att tillägga är att ett aktivt val inte enbart implicerar ett skolbyte från den skola man automatiskt blir antagen till utifrån upptagningsområde. Det kan också vara ett aktivt val att studera vid den skolan som man redan blivit placerad i.

1.5 Metod för datainsamling

I detta avsnitt återfinns alla aspekter som visar hur jag har samlat in data till uppsatsen. Två metoder för datainsamling kommer att beskrivas. En kvantitativ metod för att samla in material till frågeställning 1³¹ och en kvalitativ metod till frågeställning 2³² har använts. Anledningen till att två olika metoder har valts att användas för datainsamling är med avseende på antalet möjliga respondenter/informanter.

²⁹ Skans, Nordström och Åslund, s. 8.

³⁰ Skans, Nordström och Åslund, s. 8-9.

³¹ Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som inte studerar på Lövhagen till varför de inte har valt att studera på skolan?

³² Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som studerar på Lövhagen till varför de har valt att studera på skolan?

1.5.1 Enkät

Val av metod

Jag har valt att göra en kvantitativ enkätundersökning för att samla material till frågeställning 1. En kvantitativ metod utmärker sig bland annat genom att den kan göras på ett förhållandevis stort urval i relation till tidsåtgången. Vilken typ av kvantitativ metod man väljer att genomföra, beror på syftet med studien.³³ Syftet med denna undersökning är att analysera möjliga påverkansfaktorer till varför Lövhagen har en bristande mångkultur. För att göra det har jag ställt två frågor, där den första vänder sig till de elever med utländsk bakgrund som *inte* studerar vid Lövhagen, vilket är relativt många. Den första frågeställningen syftar med andra ord till att undersöka vilka faktorer som bidrar till att elever med utländsk bakgrund inte väljer att studera vid Lövhagen. Eftersom det finns många elever med utländsk bakgrund inom den undersökta kommunen som inte valt att studera vid Lövhagen valdes en enkätundersökning, med förhoppning att få ett resultat baserat på många respondenter, för att kunna höja undersökningens validitet.

När valet av metod var bestämt börjades olika distributionsformer undersökas. Det första alternativet som undersöktes var en webbaserad enkät. Enkätundersökningar som genomförs direkt via datorn har flera fördelar. En stor fördel är att det blir betydligt enklare och det går snabbare att sortera svarsalternativen. Med hjälp av dagens teknik kan olika kvoter och statistik med mera skapas direkt efter avslutad enkät genom olika enkätprogram via datorn. Dock finns det forskning som säger att svarsfrekvensen generellt ofta är låg vid webbenkäter. Därför förkastades denna typ av distributionsform. Gruppenkäter har enligt forskningen en förhållandevis hög svarsfrekvens, vilket gjorde att formen utforskades mer ingående. En gruppenkät distribueras samtidigt till personer som regelbundet träffas i en lokal, exempelvis elever i en skolsal. Förutom den höga svarsfrekvensen är gruppenkäter fördelaktiga då det är möjligt att ha kontroll över både vem som svarar och att deltagarna inte konfererar med varandra. Viktigt att ha i åtanke vid gruppenkäter är den etiska aspekten. Det är viktigt att undersökningen är frivillig och att ingen deltagare känner sig tvingad att delta, eller utpekad om hen inte deltar. Eftersom respondenterna är elever som till vardags möts i sin klass valdes gruppenkäten som distributionsform, samtidigt som dess förhållandevis höga svarsfrekvens ansågs essentiell.³⁴

Avgränsning och urval

Nästa steg i enkätundersökningen var att ta kontakt med en grupp deltagare. Via mail kontaktades biträdande rektor vid Lunaskolan, en av den undersökta stadens två kommunala högstadieskolor. Lunaskolan har en, i jämförelse med Lövhagen, bred mångkultur inom skolan. Biträdande rektor vid skolan svarade positivt till enkätundersökningen och redan veckan därpå kunde undersökningen genomföras i årskurs sju. Rektorn rekommenderade årskurs sju av två anledningar. Årskursen har elever med många olika nationella bakgrunder samt att de precis tagit ställning till vilken högstadieskola de ska studera på.

Utformning av enkätfrågor

Vid själva frågekonstruktionen av enkäten finns en rad regler att följa.³⁵ Några regler, eller snarare riktlinjer, för att få ett så tillförlitligt resultat som möjligt, som togs till hänsyn återberättas här. Det är viktigt att språket i enkäten anpassas till målgruppen med syfte att frågor inte ska misstolkas av deltagaren. Här försöktes frågorna utformas på ett enkelt sätt med ett vardagligt språk. Det är också essentiellt att frågorna är entydiga och inte ger möjlighet till missledande svar.

³³ Ejlertsson, s. 7, 11.

³⁴ Ejlertsson, s. 10.

³⁵ Ejlertsson, s. 51.

För att höja tillförlitligheten i enkätresultatet är frågornas form betydelsefull. Exempelvis höjs tillförlitligheten om frågorna som ställs inte är ledande. Det vill säga att frågorna bör formuleras så neutralt som möjligt. Till exempel kan frågan; ”Tycker du...?” formuleras som; ”Hur tycker du...?” Vidare är det angeläget att endast formulera en fråga åt gången och att inte ha för långa frågor. Slutligen reflekterades också kring känsligheten i frågorna. Reflektionen gjordes att frågan om elevens ursprungsland eller vid vilken ålder eleven eventuellt anlänt till Sverige skulle kunna vara för känslig. Avvägningen gjordes att endast ställa frågan om elevens föräldrar är födda i Sverige, utomlands eller både i Sverige och utomlands, vilket också skulle räcka som information för att uppfylla uppsatsens syfte.³⁶ Den färdigställda enkäten finns som bilaga 1.

Genomförande

Enkätundersökningen genomfördes i fem klasser på Lunaskolan i årskurs sju. En förmiddag bestämdes i samråd med skolans biträdande rektor, som personligen mötte upp mig vid skolan. Hon visade mig till lärarrummet där jag fick följa med en lärare till hennes lektion. Där presenterade jag mig och mitt examensarbete och informerade om de forskningsetiska principerna (se avsnitt 1.5.3) samt att enkäten handlar om varför de inte har valt att studera vid Lövhagen. När den första gruppen var klar lotsade läraren mig till nästa klassrum där läraren var beredd att jag skulle komma och avbryta. På samma vis kunde jag genomföra enkätundersökningen under ungefär en timme i fem olika grupper.

Mitt förhållningssätt under enkäterna var att försöka skapa ett intresse och motivation hos respondenterna för att få en hög svarsfrekvens. Vid enstaka tillfällen fick jag gå in och förklara några frågor i enkäten.

1.5.2 Intervju

Val av metod

Jag har valt att göra kvalitativa intervjuer för att samla material till frågeställning 2.³⁷ En kvalitativ intervju utmärker sig bland annat genom att man ställer enkla, raka frågor och söker innehållsrika svar. Vilken typ av intervju man väljer att göra, beror på syftet med studien.³⁸ Syftet med denna undersökning är att analysera möjliga påverkansfaktorer till varför Lövhagen har en bristande mångkultur. Jag vill alltså försöka finna möjliga förklaringsfaktorer till att elever med utländsk bakgrund är underrepresenterade på Lövhagen. För att göra det har jag ställt två frågeställningar, där den andra vänder sig till de elever med utländsk bakgrund som studerar vid Lövhagen. Den andra frågeställningen syftar med andra ord till att undersöka vilka faktorer som bidrog till att eleverna med utländsk bakgrund valde att studera vid Lövhagen. Det studerar endast sex elever med utländsk bakgrund på Lövhagen och jag hade möjligheten att möta fyra av eleverna individuellt inom ramen för en kvalitativ intervju.

Vidare är intervjuundersökningen strukturerad och jag ställer öppna frågor. Med strukturerad menas att intervjun endast får behandla ett område; här frågan om varför eleven har valt att studera vid Lövhagen. Frågorna är således öppna eftersom jag inte ger några fasta svarsalternativ, respondenten får svara helt fritt.³⁹ Som dokumentation har jag valt att göra ljudinspelningar av intervjuerna. Den främsta anledningen till detta är att jag själv ska kunna vara närvarande under intervjuerna och kunna läsa av kroppsspråk och eventuellt kunna komplettera med följdfrågor.

³⁶ Eljertsson, s. 51-87.

³⁷ Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som studerar på Lövhagen till varför de har valt att studera på skolan?

³⁸ Trost, s. 25.

³⁹ Trost, s. 42.

Avgränsning och urval

I kvalitativa studier vill man ofta ha en så stor variation i sitt urval som möjlig och inte ett antal likartade.⁴⁰ Eftersom det endast finns sex elever med utländsk bakgrund på Lövhagen bedömdes det att forskaren kunde möta upp eleverna individuellt för att samtala om deras skolval. Fyra av de sex eleverna tillfrågades för att delta i en intervjuundersökning.

Urvalet baserades på att två av eleverna är tjejer och två är killar. Anledningen till att jag endast valde att genomföra intervjuen med fyra av de sex eleverna med utländsk bakgrund var på grund av tidsbrist. Jag kommer kalla respondenterna ”Elev 1”, ”Elev 2” etcetera och inte använda mig av ord som visar på vilket kön eller personlighet eleven har eftersom detta inte är relevant utifrån mina forskningsfrågor.

Genomförande

Samtliga fyra intervjuer genomfördes på Lövhagen under skoltid. Jag sökte upp eleverna under deras ”fria lektionspass” efter samråd med arbetslagsledaren. Jag frågade eleverna om de ville delta i en kortare intervju för att hjälpa mig med mitt examensarbete. Samtliga elever ville ställa upp och vi gick iväg till ett grupprum. Varje intervju genomfördes enskilt. Först informerades eleverna om de forskningsetiska principerna (se avsnitt 1.5.3) samt att intervjun handlar om varför de har valt att studera vid Lövhagen. Vidare informerade jag om att intervjun beräknas ta 5-10 minuter och att inga svar är felaktiga. Samtliga intervjuer spelades in.

Mitt förhållningssätt under intervjuerna var att försöka låta respondenterna tala och själv inverka så lite som möjligt. Vid ett par tillfällen har jag trätt in i samtalet för att ge alternativa svar då respondenten svarat ”jag vet inte”. Jag har dessutom varit aktiv på så sätt att jag försökt ställa följdfrågor för att få igång ett naturligt samtal.

Pilotstudie

Innan jag började mina elevintervjuer genomfördes en pilotstudie. Pilotstudien genomfördes med syfte att kunna förbättra intervjumaterialet och därmed höja validiteten. Jag genomförde min pilotstudie på en kompis med utländsk bakgrund som nyligen har valt gymnasium. Pilotintervjun fokuserade därför på att få fram bidragande orsaker och förklaringsfaktorer till varför hen valde just det gymnasiet.

Efter pilotstudien kom jag fram till att mitt intervjumaterial var alldeles för detaljerat samtidigt som jag uppmärksammade hur jag agerade som intervjuare. Jag fick känslan av att respondenten begränsades i sina svar genom att jag som intervjuare var för snabb att både ställa följdfrågor och ge alternativa svar. Därför omstrukturerade jag mitt intervjumaterial till att ställa färre, men öppnare frågor. Dessutom hjälpte pilotstudien mig som intervjuare att tänka på att inte begränsa respondenten genom att ställa för snabba följdfrågor eller genom att ge alternativa svar för fort. Som intervjuare var det viktigt för mig att tänka på att en andningspaus är bättre än att påskynda respondentens svar och samtal.

⁴⁰ Trost, s. 137-138.

1.5.3 Forskningsetiska anvisningar

Vid planeringsstadiet och utformandet av såväl enkäten som intervjuen gjordes etiska reflektioner. Etiska överväganden är viktiga att tänkas på, då vi i Sverige har en Etiklag som reglerar etiska frågeställningar i anslutning till forskning som avser människor. De områden som lagen kräver tillstånd för vid enkät- och intervjuundersökningar är personuppgifter om brott och straff, ras/etnisk ursprung, politiska åsikter, religion, medlemskap i fackförening, hälsa och sexualliv.⁴¹ Eftersom enkätundersökningen endast frågar var deltagarens föräldrar är födda, gjordes avvägningen att inget tillstånd från elevens vårdnadshavare behövde inhämtas. Detta i samråd med biträdande rektor vid Lunaskolan som ansåg att en muntlig presentation av enkätens syfte, frivillighet och anonymitet räckte som information. Rektorn menade att hon tog på sig ansvaret att ha godkänt enkätundersökningen utan målsmans tillstånd.

Det brukar diskuteras om fyra områden som bör reflekteras kring innan intervjuer äger rum. Dessa etiska riktlinjer för forskare är (I) informerat samtycke, (II) konfidentialitet, (III) konsekvenser och (IV) forskarens roll. För att reflektera kring dessa riktlinjer har Steinar Kvale och Svend Brinkmann sammanställt, i sin metodbok *Den kvalitativa forskningsintervjun*, ett antal frågeställningar till forskare att ta ställning till i början av en intervjuundersökning. Dessa frågeställningar reflekterades gemensamt med Lövhagens arbetslagsledare inför den påbörjade undersökningen. Exempel på frågeställningar som reflekterades kring är; Hur mycket information om undersökningen behöver man ge i förväg? Vem ska ge samtycke – intervjupersonerna eller deras vårdnadshavare, och hur? Hur kan man dölja intervjupersonernas identitet? Kommer intervjupersonerna att närma sig känslomässiga ämnesområden? Hur kommer forskarens roll att påverka undersökningen?⁴² Tillsammans resonerade vi, även med skolans biträdande rektors samtycke, att en allmän information om att vissa av skolans elever kunde bli tillfrågade om att delta i en intervjuundersökning inom ett examensarbete räckte som information. Denna information gavs genom skolans kommunikationsmedel, en lärplattform som samtliga elever och föräldrar använder i vardagen. Informationen gavs i form av ett brev där uppsatsens syfte beskrevs och hur skolans elever eventuellt skulle kunna bli berörda. Det framgick att några elever i årskurs 8 och 9 skulle kunna bli tillfrågade om att delta i en intervjuundersökning där frågor kring varför de valt att studera vid Lövhagen skulle vara aktuellt. Det poängterades att om någon målsman inte ville att hans barn skulle delta i undersökningen skulle arbetslagsledaren kontaktas via mail. Dessutom gavs samma information muntligt vid ett föräldramöte, där minst en vårdnadshavare till varje elev som senare deltog i undersökningen medverkade.

Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet reflekterades även i samband med enkätundersökningen. Information gjordes, återigen i samråd med skolans biträdande rektor, vid undersökningstillfället. Kort information om forskaren, uppsatsens syfte och elevernas deltagande gavs muntligt till grupperna. Vid informationen poängterades att deltagandet av enkätundersökningen var helt anonymt och dessutom frivilligt. För att inte göra någon ovillig deltagare utpekad lämnades samtliga enkäter ut men eleverna valde om de ville fylla i enkäten eller lämna den blank. Direkt efter resultaten av enkäten sorterats och strukturerats förstördes enkäterna, för att inte missbruka nyttjandekravet och konfidentialitetskravet.⁴³

Jag har dessutom tagit hänsyn till de forskningsetiska principerna enligt *Forskningsetiska anvisningar för examens- och uppsatsarbeten vid Högskolan Dalarna*⁴⁴ genom att före varje enkät- och intervjuundersökning informera om följande;

⁴¹ SFS 2003:460.

⁴² För att se samtliga frågeställningar Kvale och Brinkmann tar upp se deras bok (2014, s. 105).

⁴³ Eljertsson, s. 31-32.

⁴⁴ Högskolan Dalarna.

- Enkäten/intervjun ingår som en del i det examensarbete som jag skriver inom ramen för min lärarutbildning på Högskolan Dalarna. Uppsatsen är inom pedagogiskt arbete III, på avancerad nivå.
- Deltagande är frivilligt och kan när som helst avbrytas.
- Alla enkäter/intervjuer kommer vara helt anonyma. Enkät-/intervjumaterialet kommer omedelbart raderas efter sortering och transkribering. Samtliga elever kommer benämnas ”Elev 1”, ”Elev 2” etcetera.
- Samtliga skolor har avidentifierats för att inte häva de deltagande elevernas anonymitet.
- Inga personliga uppgifter kring elever eller lärare är insamlade, och undersökningen används enbart som forskningsunderlag för denna uppsats vid Högskolan Dalarna.

1.6 Metod för dataanalys

I detta avsnitt kommer valet av metod för dataanalys att redovisas. Syftet med uppsatsen är att undersöka möjliga påverkansfaktorer till varför friskolan Lövhagen är underrepresenterad av elever med utländsk bakgrund. För att finna möjliga påverkansfaktorer strukturerades alternativa orsaksförklaringar utifrån ett teoretiskt perspektiv kring etnisk segregation på både samhälls- och skolnivå (se avsnitt 1.4).

1.6.1 Enkät

För att sortera det insamlade materialet till frågeställning 1⁴⁵ har kategoriseringar med hjälp av tabeller genomförts. Kategoriseringarna som gjorts är utifrån de teoretiska utgångspunkterna kring orsaker till etnisk segregation (se avsnitt 1.4.1). Det teoretiska perspektivet säger att samhällen blir segregerade på grund av geografiska hinder och sociala sammansättningar, som i sin tur påverkas av ekonomiska, kulturella och politiska beslut. Gällande etnisk skolegregation lyfter forskningen påverkansfaktorerna kunskap, information, energi, tid och resurser som bidragande orsaksfaktorer till att vissa skolor resulterar i bristande mångkultur. Med utgångspunkt i dessa teorier kring etnisk segregation i samhället och skolan har en kategorisering skapats för att underlätta analysen.⁴⁶ De kategoriseringar som har gjorts är följande:

1. Kunskapsfaktorer
 - Om friskolan Lövhagen
 - Om det fria skolvalet
 - Om möjligheten att välja just friskolan Lövhagen
2. Geografiska faktorer
 - Närhet till skola
3. Sociala faktorer
 - Kopplade till vänner
 - Kopplade till den egna individen

⁴⁵ Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som inte studerar på Lövhagen till varför de inte har valt att studera på skolan?

⁴⁶ Skans, Nordström och Åslund, s. 6-9; Skolverket (2003), s. 125-128.

Slutligen utformades sex påståenden eleverna kunde välja som bidragande faktorer till varför de inte valt att studera vid Lövhagen. Dessa påståenden användes också som kategorier i analysmodellen (se tabell 2 i avsnitt 2.1.1) för frågeställning 1. Nedan redovisas påståendena;

- 1.1 Jag visste inte vad Lövhagen var
- 1.2 Jag visste inte att man kunde välja Lövhagen
- 1.3 Jag visste inte hur man valde Lövhagen
- 2.1 Jag bor närmare Lunaskolan
- 3.1 Mina kompisar skulle gå på Lunaskolan
- 3.2 Jag tycker inte Lövhagen verkar som en skola för mig

En öppnare kategori tillades även, i syfte att ge eleverna möjlighet att reflektera utöver de redan nämnda orsaksteorierna till etnisk segregation på skolnivå, nämligen; ”Annan orsak”.

Analysmodellen (se tabell 2 i avsnitt 2.1.1) för frågeställning 1 visar antalet som valt en av de givna orsaksförklaringarna till att vara en påverkande faktor till att de inte valt att studera vid Lövhagen. Dessutom har en procentandel beräknats och redovisas i samma tabell, för att göra resultatet tydligare och enklare skapa en analys. Samtliga procentangivelser är beräknade med en decimals noggrannhet.

Samtligt enkätmaterial sorterades och transkriberades samma dag som enkäten genomfördes. Först sorterades det insamlade enkätaterialet i tre högar; (I) Elever med svenskfödda föräldrar, (II) Elever med två utlandsfödda föräldrar och (III) Elever med både svensk- och utlandsfödd förälder. Dessa tre resultatgrupper sammanställdes med hjälp av analysmodellen som beskrivs ovan. Innan analys av resultatet påbörjades gjordes avvägningen att en komparation med elever med svensk bakgrund inte låg i relation med uppsatsens syfte. Därför skapades en huvudgrupp av enkätaterialet, innehållande de elever med minst en utlandsfödd förälder, vilken sammanställdes i en egen analysmodell enligt den som beskrivs ovan. Viss komparation med eleverna med svenskfödda föräldrars angivna orsaksfaktorer gjordes ändå i resultatanalysen med syfte att framhäva skillnader i förklaringsfaktorerna till varför elever med utländsk bakgrund är underrepresenterade på skolan. Dessa skillnader ämnas även kunna kopplas till segregation i samhället, därför har de beslutats att vara med i analysen. Resultatet för eleverna med svenskfödda föräldrar ligger som bilaga 2. Anledningen till att enkäten genomfördes på samtliga elever, oavsett bakgrund, var för att ingen skulle känna sig utpekad eller utsatt, vilket de forskningsetiska riktlinjerna framhäver.⁴⁷ Som bilaga 3 ligger även övrigt sammanställt resultat som kommer hänvisas till i resultatanalysen. Slutligen, för att åskådliggöra resultatet av frågeställning 1 tydligare skapades ett cirkeldiagram med samma kategoriseringar som ovan. Utifrån cirkeldiagrammet sammanfattades sedan resultatet för den första frågeställningen.

1.6.2 Intervju

Gällande den andra frågeställningen⁴⁸, som riktar sig mot de elever som studerar vid Lövhagen, gjordes en något annorlunda analys. Varje enskild intervju transkriberades samma dag som intervjun genomfördes. Allt inspelat material är transkriberat och sorterat per elev. Därefter förstördes inspelningarna för att ingen elevs identitet skulle kunna röjas, i enlighet med de forskningsetiska riktlinjerna för hantering av intervjumaterial.⁴⁹ Utifrån transkriberingarna och

⁴⁷ Ejlertsson, s. 10.

⁴⁸ Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som studerar på Lövhagen till varför de har valt att studera på skolan?

⁴⁹ Kvale, s. 109.

teorin om hur segregation uppstår skapades fyra kategorier för analys av elevernas förklaringsfaktorer till varför de har valt att studera vid Lövhagen.⁵⁰ Följande kategorier skapades;

- 1) Skolans geografiska läge
- 2) Kompisval
- 3) Studiemotivation/ Intresse av skolans pedagogiska arbetssätt
- 4) Föräldrapåverkan

Utifrån dessa fyra förklaringsorsaker skapades en analysmodell för frågeställning 2, i form av en tabell (se tabell 3 i avsnitt 2.2.5).

När samtliga intervjuer transkriberats och sorterat kunde analysen börja. Målet var att finna olika orsaksfaktorer som eleven gett till varför hon eller han har valt att studera vid Lövhagen. Först färgkodades samtliga transkriberingar utifrån fem grupper; orange för något som indikerar att skolans geografiska läge har påverkat elevens skolval, grön för kompisval, gul för skolmotivation och intresse för skolans pedagogiska arbetssätt, rosa för föräldrapåverkan samt blå för övrigt och intressant för vidare analys. Utifrån de färgkodade transkriberingarna analyserades först varje intervju för sig. Därefter sammanställdes elevernas orsaksförklaringar till varför de valt att studera vid Lövhagen i analysmodellen och slutligen fördes en analys utifrån resultatet och den tidigare forskningen.

1.7 Reliabilitet och Validitet

Ett annat ord för reliabilitet är tillförlitlighet. Reliabilitet förknippas med att en mätning ska ge samma resultat vid två skilda tidpunkter. Vidare bygger kvalitativa studier på en uppfattning av hur människor tänker och känner vilket ofta är svårt att genomföra med hög reliabilitet.⁵¹ Jag valde att genomföra en enkätundersökning och en kvalitativ intervjustudie. Vid de båda undersökningstillfällena finns det möjlighet att andra omständigheter hade gjort att eleverna svarat annorlunda vid ett annat tillfälle. Jag har endast genomfört enkäten med 27 elever, vilket är ett alldeles för litet underlag för att dra några generella slutsatser. Syftet med studien är dock inte att dra generella slutsatser, utan att undersöka möjliga påverkansfaktorer till varför elever med utländsk bakgrund är underrepresenterade på Lövhagen.

För att analysera det kategoriserade materialet har kvalitativa metoder används. Eftersom en kvalitativ studie bygger på en forskare som genomför tolkningar av det bearbetade materialet är det viktigt att ha i åtanke att samtliga analyser och slutsatser har ett inslag av subjektivitet.⁵² Resultatet och slutsatserna bör med fördel diskuteras. Därför genomfördes först en analys av det bearbetade materialet där också en sammanfattning skrevs med vissa slutsatser, följt av en mer öppen diskussion med den tidigare forskningen som grund. Slutsatserna som dras i denna undersökning kan inte generaliseras eller ses som allmänna på något sätt. Men slutsatserna som dras utgår från realiteter tillsammans med subjektiva tolkningar byggda på väl genomförda bearbetningar och kan därför användas för vidare forskning.

Validitet, eller giltighet handlar om att forskaren mäter det som är avsett att mätas.⁵³ I avsnittet ”Metod” har jag noga försökt redogöra för tillvägagångssättet vad gäller datainsamling och

⁵⁰ Skolverket (2003), s. 128.

⁵¹ Trost, s. 131-133.

⁵² Alvehus, s. 22.

⁵³ Trost, s. 132-133.

dataanalys, detta för att metoden ska bli så transparent som möjligt. Jag har skapat en intervjuguide för att behålla fokus på mina forskningsfrågor under hela intervjun. Resultatet från pilotstudien genomfördes för att höja validiteten. Under intervjun har jag som intervjuare försökt att vara objektiv och inte påverka intervjun mer än nödvändigt. Dock har jag en förförståelse med mig som bidrar till ett visst mått av subjektivitet – dels kring själva ämnet och dels kring vilket resultat jag förväntar mig. Dessutom har jag en lärare-elev relation till samtliga intervjudeltagare, vilket kan ha bidragit till att jag tolkat deras svar något annorlunda än vad en helt okänd intervjuare hade gjort. Eftersom inga frågor är av sådan karaktär som är kopplad till ett skolämne, undervisning eller betyg tror jag dock inte att detta har påverkat intervjun i någon större omfattning. Under intervjuerna har jag gjort avvägningar om jag ska ställa en följdfråga eller inte, vilket kan ha påverkat validiteten. Dessa följdfrågor kan också ha påverkat reliabiliteten då jag ibland kan ha påverkat eleverna till ett givet svar, utan att ha som syfte att göra det. Endast utvald transkriberad data har valts ut för att redovisas i resultatet. Urvalen har gjorts utifrån de utdrag som jag anser speglar mitt syfte och mina frågeställningar bäst. Mitt urval i sig ger en viss grad av godtycklighet. En annan författare hade möjligtvis gjort ett annat urval. Urvalet är således styrt utifrån att illustrera data samt att svara på mina forskningsfrågor.

1.8 Definitioner

Begreppet *brisande mångkultur* syftar i denna uppsats till att en skola har få elever med utländsk bakgrund. Med andra ord definieras mångkultur endast som representation av elever med utländsk bakgrund. Klassificeringen av individens bakgrund utgår från den egna eller föräldrarnas födelseland. En person definieras till att ha *svensk bakgrund* om han eller hon har två föräldrar födda i Sverige. En person definieras sålunda till att ha *utländsk bakgrund* om han eller hon har minst en förälder född utomlands. Benämningen *invandrarelev* förekommer också i uppsatsen och definieras på samma sätt som en elev med utländsk bakgrund. Av integritetsskäl har inga uppgifter om födelseland ifrågasatts. I denna uppsats urskiljs i huvudsak en typ av skolsegregation, *etnisk*, som utgår från föräldrarnas födelseland. Ibland görs även kopplingen med *socioekonomisk* skolsegregation, vilken utgår från föräldrarnas yrke och utbildning. Den sista typen av segregation som även kommer vidröras är den *prestationsmässiga* segregationen, som utgår från elevernas skolprestationer mätt i betyg och internationella testresultat (exempelvis PISA).

1.9 Tidigare forskning och eget bidrag

I detta avsnitt kommer en del av den tidigare forskning som gjorts inom området skola och etnisk segregation att redovisas. Även en reflektion kring hur mitt bidrag till forskningen ser ut kommer göras. Skolsegregationens förekomst har förklarats främst med hänvisning till boendesegregation och under 2000-talet i ökad utsträckning även med hänvisning till effekterna av det fria skolvalet.⁵⁴ I detta avsnitt kommer jag att ta upp forskning om hur boendesegregationen och införandet av det fria skolvalet tros ha påverkat segregation med avseende på utländsk bakgrund på skolnivå tillsammans med möjliga sociala påverkansfaktorer till varför vi idag ser en ökad etnisk segregation inom det svenska skolväsendet.

⁵⁴ Med hänvisning till boendesegregation se ex: Bunar; Skans, Nordström och Åslund; Skolverket (1996); Skolverket (2003); Wigerfelt, med hänvisning till effekterna av det fria skolvalet se ex: Fiske and Ladd; Kallstenius; Kjellman; Skolverket (2012, 2003, 1996, 1993)

1.9.1 Geografiska påverkansfaktorer

Det finns flera tidigare studier som hävdar att pragmatiska skäl såsom geografisk närhet till skolan är en viktig faktor för elever när de resonerar kring aktiva skolval. Återigen vill jag poängtera att det även kan vara ett aktivt val att inte genomföra ett skolbyte. Berit Wigerfelt har utvärderat skolsegregation inom Malmö under senare delen av 2000-talet. I rapporten *Krocksbäck möter Linné – en utvärdering av integration mellan två skolor i Malmö* utvärderar hon utbytet mellan två skolor belägna i olika stadsdelar i Malmö. Utbytet har pågått under närmare fyra år och i rapporten redovisas hur personer som på olika sätt deltagit i utbytet uppfattat detsamma. Utvärderingens syfte var att identifiera faktorer som leder till framgång och faktorer som utgör hinder i integrationsprocessen mellan elever från olika stadsdelar.⁵⁵ Wigerfelt menar att skolsegregationen idag är tydlig och återfinns i den yttre segregationen, där hon menar att boendestrukturerna skapar en klass- och etnicitetsstrukturerad skola.⁵⁶ Hennes sammanfattande slutsats är att boendemarknaden måste betraktas för att man inom skolan ska kunna arbeta med den etniska segregation som idag växer. Hon hävdar att flera ledande aktörer pekar på att bostadsmarknaden måste förändras så att en större blandning av människor kan ske.⁵⁷

Också några av Skolverkets rapporter som ämnar utvärdera införandet av det fria skolvalet belyser att bostadssegregationen måste tas till hänsyn när man diskuterar segregation på skolnivå. Till exempel hävdar rapporten *Valfrihet och dess effekter på skolområdet – En belysning av begreppet valfrihet och valfrihetens effekter inom skolan*, att den etniska segregationen som ökar på skolnivå måste förklaras ur ett större perspektiv, där bostadssegregationen bör tas som utgångspunkt.⁵⁸

Liknande utgår rapporten *Etnisk segregation i storstäderna – bostadsområdena, arbetsplatserna, skolor och familjebildning 1985-2006* av forskarna Oskar Nordström Skans och Olof Åslund att begreppet segregation måste förklaras och undersökas på andra nivåer än enbart skolnivå. Etnisk segregation undersöks i deras studie på fyra nivåer, bostadssegregation, arbetssegregation, skolsegregation och familjebildning samtidigt som studien utgår från storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö. Deras analys fokuserar på årskurs 9 i grundskolan och på gymnasieskolans avgångsklasser. De har delat in exponeringen mot personer med utländsk bakgrund i två delar: invandrare och barn till invandrare.⁵⁹ Deras studie menar att det inte finns något entydigt sätt att beskriva segregation på. Faktorer på bostadsmarknaden som såväl arbetsmarknaden har inverkan på den etniska segregation som sker på skolnivå, menar forskarna. Den största enskilt bidragande orsaken till den etniska segregation som finns mellan storstädernas grundskolor förklarar forskarna dock genom att hänvisa till boendesegregationen. Forskarna betonar också att deras data inte belyser några variabler såsom grad av fritt skolval eller antalet friskolor som eventuellt kan ha påverkat den uppmärksammade grundskolesegregationen.⁶⁰ Sammanfattningsvis visar resultatet av Skans Nordström och Åslunds rapport att den enskilt största bidragande faktorn till etnisk segregation i grundskolan beror på segregationen på boendemarknaden, eftersom barn oftast går i skolor med andra från samma bostadsområde.⁶¹ Det finns också tidigare forskning som visar att det finns utlandsfödda elever och föräldrar som påvisar att möjligheten att välja skola kan vara ett sätt för den enskilda eleven att kringgå boendesegregationens negativa konsekvenser.⁶²

⁵⁵ Wigerfelt, s. 3, 5.

⁵⁶ Wigerfelt, s. 6.

⁵⁷ Wigerfelt, s. 78.

⁵⁸ Skolverket (2003), s. 44.

⁵⁹ Skans, Nordström och Åslund, s. 33, 35.

⁶⁰ Skans, Nordström och Åslund, s. 39.

⁶¹ Skans, Nordström och Åslund, s. 58.

⁶² Kallstenius, s. 220-221.

År 2012 skapade Nihad Bunar ett diskussionsunderlag för kommissionen för ett socialt hållbart Malmö 2011-2012 där han i sin rapport *Skolan och staden – forskningsperspektiv på integration och skolrelaterade klyftor i den moderna staden* diskuterar och analyserar möjliga påverkansfaktorer till att det uppstått segregation i den svenska skolan. Bunar diskuterar i huvudsak skolsegregation genom boende och utbildningspolitiska reformer där han undersöker tre möjliga påverkansfaktorer till den ökade skolsegregationen med avseende på utländsk bakgrund; (I) Bakgrundsfaktorer, såsom klass, kön och etnicitet, (II) Boendesegregationens effekter och (III) Skolvalfrihetens effekter.⁶³ Gällande de två första möjliga påverkansfaktorerna är Bunars sammanfattade slutsats är att ”det spelar ingen roll om det bor ’invandrare’ eller ’svenskar’ i ett bostadsområde, det avgörande är vilka ’invandrare’ och vilka ’svenskar’ i en socioekonomisk bemärkelse...”.⁶⁴ Bunar hävdar med andra ord att det påverkar skolsegregationen mer om tio familjer med lågutbildade föräldrar med någon form av välfärdsstöd bor i samma trappuppgång i jämförelse med om tio irakiska familjer bor i samma trappuppgång. Med detta sagt menar Bunar inte att den etniska segregationen inte alls påverkas av att exempelvis tio irakiska familjer skulle bo i samma trappuppgång, det gör den definitivt, men inte lika mycket som om familjerna dessutom skulle falla i samma socioekonomiska grupp.⁶⁵

1.9.2 Sociala påverkansfaktorer

Bunar påstår att elevernas beslut att stanna i den geografiskt närliggande skolan är en produkt av förhandlingar mellan de positiva (t.ex. relationer med kamrater) och de negativa (t.ex. stigmatisering) aspekterna. Argumenten är att kompisarna finns här, det är lätt att ta sig till skolan samtidigt som det finns en rädsla för att förlora det sociala nätverket samt en rädsla att bli isolerad och mobbad i den nya miljön. Vidare menar Bunar att om någon omständighet i de ovan nämnda argumenten för att ungdomarna stannar kvar skulle ändras, till exempel om kompisarna väljer att byta skola eller flyttar bort, eller att någon händelse som skapar känslan av trygghet skulle ske, då skulle ungdomarna vara redo att byta skola.⁶⁶ Liknande säger resultatet av Skans, Nordström och Åslunds undersökning, förutom att segregation måste förklaras på olika nivåer, att kompisrelationer är en stor faktor till skolsegregationen.⁶⁷ Också Ann-Christin Kjellmans avhandling, *Hurra för valfriheten! Men vad ska vi välja?*, menar att elevernas val av skola ofta styrdes av vilken skola deras kompisar skulle gå i.⁶⁸

1.9.3 Effekter av det fria skolvalet som påverkansfaktorer

Skolverket har genomfört flertalet studier kring införandet av valfrihet och dess effekter inom skolområdet, vilka samtliga tyder på att ökad valfrihet leder till större etnisk segregation mellan de svenska skolorna.⁶⁹ Även fler studier visar liknande tendenser.⁷⁰ Inte att förglömma finns det även de utredningar, rapporter och avhandlingar som menar att det finns mer än segregation som effekt av ökad valfrihet.⁷¹ Frågan som är intressant i denna uppsats är emellertid; varför anser flertalet rapporter och utvärderingar att införandet av det fria skolvalet har lett till ökad etnisk segregation?

⁶³ Bunar, s. 5.

⁶⁴ Bunar, s. 30.

⁶⁵ Bunar, s. 30-31.

⁶⁶ Bunar och Kallstenius, s. 239, 283-284.

⁶⁷ Skans, Nordström och Åslund, s. 35-36.

⁶⁸ Kjellman, s. 41. 106-107.

⁶⁹ Se ex. Skolverket (2012, 2003, 1996, 1993).

⁷⁰ Se ex. SOU 2000:37 kap. 7 och SOU 2001: 57, kap. 6.

⁷¹ Se ex. Bunar, s. 33; Kallstenius, s. 65, 208, 220-221.

Kunnande, vetenskap och information

Skolverket genomförde år 2003 en fördjupad utvärdering av skolvalfrihetens effekter med syfte att belysa konsekvenserna ur ett likvärdighetsperspektiv. Resultatet redovisades i den tidigare nämnda rapporten *Valfrihet och dess effekter på skolområdet – En belysning av begreppet valfrihet och valfrihetens effekter inom skolan*, vilken har analyserat två enkätundersökningar för att kartlägga föräldrars uppfattningar och attityder samt kommunernas policy kring valfrihetsfrågor inom skolan. Föräldraenkäten riktade sig mot ett representativt urval av föräldrar, med barn i grundskolans skolår 2, 5 och 9. Resultatet visade att många föräldrar väljer aktivt skola, samtidigt som välutbildade tycks i högre grad än andra göra aktiva val av skola. Ungefär hälften av de tillfrågade föräldrarna menar att de haft tillräcklig information för att kunna välja skola till sina barn och i stort sett samtliga föräldrar tycker att det är positivt med valfrihet. Den andra enkäten riktade sig mot samtliga kommuner i landet där 262 kommuner av 289 deltog. Resultatet visade att förutsättningarna för val av skola varierar mellan kommunerna. Möjligheten att välja skola tycks i högre grad vara ett storstadsfenomen och en möjlighet för de som bor i befolkningstäta delar av landet. Sammanfattningsvis konstaterades att den ökade valfriheten förutsätter vilja, kunnande och tid att skaffa sig och sätta sig in i informationen om existerande skolalternativ, vilket leder till att vissa föräldra- och elevgrupper missgynnas, exempelvis familjer med utländsk bakgrund.⁷²

Det finns dock tidigare forskning som motsäger att det skulle handla om ovisshet om valfriheten hos familjer med utländsk bakgrund. Nihad Bunar, projektansvarig för *Valfrihet, integration och segregation*, har under finansiering av det Vetenskapliga rådet lett arbetet med att undersöka vilka komplexa situationer elever som byter skola från mångkulturella till medelklassområden i innerstaden ställs inför och hur de hanterar dessa i vardagen. Detta tvärvetenskapliga forskningsprojekt om mångkulturella innerstadsskolor har genomförts i Stockholm och Göteborg. I Stockholm har Bunar intervjuat ett stort antal elever i år 7, 8 och 9 i de mångkulturella och socialt utsatta områdens skolor och ställt frågan: Varför stannar de kvar? Bunar resonerar kring huruvida de är oinformerade, ointresserade eller så fattiga att de inte kan koppla upp sig på den integrationsmöjlighet som valfriheten till synes innebär, vilket är svar som vanligen återfinns i den internationella litteraturen som behandlar de fattigas och minoritetens barn på skolmarknaden.⁷³ Bunar själv hävdar att svaret på frågan varför de stannar kvar inte enbart kan sökas i deras positioner på skolmarknaden eller i individens sociala omständigheter. För det första avfärdar Bunar, med hänvisning till sin empiriska undersökning, de hypoteser som säger att ungdomar med utländsk bakgrund inte känner till hur valfriheten fungerar, att de skulle vara ointresserade eller att deras föräldrars ekonomi skulle påverka deras skolval.⁷⁴

Studiemotivation, föräldrapåverkan, rykte och profiler

År 1996 utvärderade Skolverket införandet av det fria skolvalet. Resultatet redovisades i rapporten *Att välja skola – effekter av valmöjligheter i skolan* som pekade mot att ökad valfrihet tenderade att öka segregationen mellan skolorna. Syftet med den utvärderingen från Skolverket var att undersöka konsekvenser av skolvalfrihet, med utgångspunkt i dess eventuellt segregrande effekter. Studiens empiriska undersökning bestod av 13 442 skolbyten i nio olika kommuner. Resultaten visade att förutsättningarna inom kommunerna var oerhört skilda samtidigt som segregationen inom kommunerna hade olika mönster. För skolungdomsföräldrar framkom det vara viktigt att den skola som väljs har bra lärare, är lugn och stabil med ett gott rykte. Rapporten visade också att de skolbytande eleverna framförallt såg det positivt att kunna välja skolor med

⁷² Skolverket (2003), s. 10, 77-78.

⁷³ Bunar hänvisar till bl. a Apple 2006; Bell 2007 och Noreisch 2007.

⁷⁴ Bunar och Kallstenius, s. 239, 283.

olika profiler och inriktningar, vilket gällde genomgående oavsett etnicitet.⁷⁵ Rapporten visade också att två tredjedelar av de rektorer och lärare som medverkade i undersökningen uttryckte en oro över att skolvalfriheten tenderade att leda till ökad segregation. När de fick beskriva vilka elever som valt att byta skola angav de vanligen ”det är de medvetna som byter skola”, ”starkt informerade föräldrar”, ”svenskar och medvetna invandrare” samt ”engagerade föräldrar”.⁷⁶ Den tredjedelen av de som inte uttryckte en oro över en ökad segregation berodde ofta på att de skolorna redan brottades med negativa konsekvenser av boendesegregation, vilket kopplas till att valfriheten inte uppfattades förvärra situationen i nämnvärd utsträckning.⁷⁷

Det finns som sagt även internationell forskning som intar ståndpunkten att en ökad skolvalfrihet och konkurrens inom utbildningssystemet riskerar att leda till en ökad segregering. En studie som det ofta refereras till i diskussioner kring detta är Edward Fiskes och Helene Ladds studie *When Schools Compete: A Cautionary Tale*. Fiske och Ladd genomförde en studie i Nya Zeeland där en skolreform genomförts 1989 med förändring att det verkställande ansvaret överfördes till enskilda skolors styrelser. Några år senare antogs ytterligare reformer och föräldrarna gavs rätten att välja skola samtidigt som konkurrensen mellan olika skolalternativ främjades. I studien konstaterar författarna att de genomförda reformerna resulterade i en ökad etnisk segregering. Förklaringen till den koppling författarna framhäver mellan valfrihet och en ökad etnisk segregation är att många föräldrar väljer skolor med utgångspunkt i skolornas sociala och etniska elevsammansättning. De vill med andra ord undvika den negativa kamrateffekt som antas råda på skolor där flertalet av eleverna har lågutbildade föräldrar och som inte tillhör majoritetsbefolkningen.⁷⁸

Jenny Kallstenius har i den andra delrapporten av forskningsprojekt tillsammans med Nihad Bunar som diskuterats tidigare studerat två skolor i Stockholm där hon ställt frågor till de skolbytande eleverna och föräldrarna. Kallstenius resultat visar att framförallt skolornas rykten och status är viktiga faktorer när det handlar om att rekrytera elever. Många av de skolbytande eleverna och föräldrarna hade inte ens besökt skolorna när de valde att sätta sina barn där. Utan det räckte uppenbarligen med det positiva ”snack” som omgav skolan. Nästa viktiga ”push”-faktor som föräldrarna lyfte fram handlar om disciplin. Föräldrarna till de skolbytande eleverna var ofta på jakt efter entydiga och klara normer, ”ordning och reda”, som de ofta uttryckte det. Kallstenius resultat visar med andra ord att skolans status och rykte är viktigt vid rekrytering av elever samtidigt som de skolbytande elevernas föräldrar är väl insatta i deras barns aktiva skolval.⁷⁹ Också skolor med profilval uppmärksammades som attraktiva i Kallstenius undersökning.⁸⁰ De elever som utnyttjat det fria skolvalet har på olika sätt uppfattats som studiemotiverade samtidigt som deras föräldrar på något sätt varit delaktiga i skolvalsprocessen.⁸¹

Också Kjellmans avhandling menar att skolor med särskilda pedagogiska profiler uppmärksammats som attraktiva vid skolbyten i hennes studie. De elever med invandrabakgrund som valde att byta skola från ytter- till innerstaden beskriver att deras föräldrar ofta varit missnöjda med kvalitén på skolorna i deras hemområde, samtidigt som de i flera fall handlade om att de skulle lära sig svenska snabbare. Sammanfattningsvis säger Kjellmans avhandling att invandrael elever med motiverade och insatta föräldrar i högre grad än de med mindre insatta föräldrar tenderar att göra aktiva skolval.⁸²

⁷⁵ Skolverket (1996), s. 7-9, 106-108.

⁷⁶ Skolverket (1996), s. 24.

⁷⁷ Skolverket (1996), s. 31.

⁷⁸ Fiske och Ladd.

⁷⁹ Bunar och Kallstenius, s. 11-13.

⁸⁰ Kallstenius, s. 284.

⁸¹ Kallstenius, s. 220-221.

⁸² Kjellman, s. 55.

1.9.4 Eget bidrag

Mitt bidrag till forskningen är att försöka belysa olika påverkansfaktorer och bidragande orsaker på lokal- och individnivå till varför Sveriges skolsystem blir allt mer segregerat med avseende på utländsk bakgrund. Min utgångspunkt för studien är den tidigare forskning som framförallt Skolverket genomfört genom flertalet rapporter kring olika teorier om hur införandet av valfrihet påverkat skolväsendet med avseende på etnisk segregation samt kring de teoretiska perspektiv (se avsnitt 1.4 ”Teoretiskt perspektiv”) om hur etnisk segregation kan uppstå, inte bara på skolnivå. Det finns många fler studier som berör etnisk segregation inom storstädernas bostadsområden och skolor jämfört med de mindre städerna. Dessutom anser jag det finnas ett glapp i forskningen kring korrelationen mellan ökad segregation och införandet av det fria skolvalet. Flera tidigare studier konstaterar att det fria skolvalet har bidragit till en ökad segregation inom skolväsendet, men utelämnar ofta specifika orsaksfaktorer kring varför det fria valet har fått den följden. Min studie kommer inte kunna generaliseras utan skulle kunna användas som bakgrund eller pilotstudie för en större undersökning på fältet.

2 Resultat

Detta kapitel kommer att redovisa uppsatsens resultat. Resultaten kommer att redovisas med tabellariska uppställningar, diagram och löpande text. I samband med resultatredovisningen sker analyser med koppling till uppsatsens teoretiska utgångspunkt och tidigare forskning.

2.1 Frågeställning 1

I detta första avsnitt av resultatredovisningen kommer resultatet från enkätundersökningen som genomfördes vid Lunaskolan att redovisas. Enkäten finns som bilaga 1. Den första frågeställningen⁸³ ämnas besvara genom en sammanställning av enkätundersökningens svar. Sammanställningen sker med hjälp av analysmodellen (se tabell 2, i avsnitt 2.1.1) med tillhörande textanalys. Cirkeldiagram används också för att göra tydliga jämförelser inom resultatet. Samtliga procentuella uppgifter är angivna med en decimal noggrannhet. Eftersom respondenterna hade möjlighet att ange fler orsaker till varför de inte valt att studera vid Lövhagen kan de procentuella angivelserna upplevas otydliga. De procentuella angivelserna berättar hur många procent av respondenterna som har angivit den orsaksförklaringen. Samma respondent kan sedan ha angivit fler orsaksförklaringar, vilket medför att procentangivelserna inte kan sättas i korrelation med varandra.

Först redovisas det sammanställda resultatet gällande samtliga elever med utländsk bakgrund. Därefter analyseras resultatet med utgångspunkt i det teoretiska perspektivet och den tidigare forskningen. Slutligen sammanfattas resultatet med hjälp av ett cirkeldiagram.

2.1.1 Enkät

Först redovisas det sammanställda resultaten från samtliga elever med utländsk bakgrund. I tabell 2 nedan redovisas vilka faktorer som har påverkat eleverna att inte välja att studera vid Lövhagen. Ordningen i tabellen är gjord utifrån antalet respondenter som angivit förklaringsfaktorn som bidragande orsak till varför de inte valt att studera vid Lövhagen, med fallande ordning.

⁸³ Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som inte studerar på Lövhagen till varför de inte har valt att studera på skolan?

Tabell 2; Analysmodell för enkätundersökningen, baserad på 27 respondenter.

Varför har du inte valt att studera vid Lövhagen?	Totalt antal	%
Jag bor närmare Lunaskolan	18	66,7
Mina kompisar skulle gå på Lunaskolan	14	51,9
Annan orsak? Skriv den gärna här	9	33,3
Jag tycker inte att Lövhagen verkar som en skola för mig	7	25,9
Jag visste inte hur man valde Lövhagen	5	18,5
Jag visste inte att man kunde välja Lövhagen	2	7,4
Jag vet inte vad Lövhagen är	1	3,7

Källa: Enkätundersökning av Josefin Wallin Börjesson vid Lunaskolan, årskurs 7, 141126.

Den vanligaste påverkande faktorn, som 18 av de 27 respondenterna valt att ange som bidragande orsak till varför de inte valt att studera vid Lövhagen är att de bor närmare Lunaskolan. Den geografiska faktorn har alltså påverkat över 66 procent av eleverna med invandrarbakgrund att inte välja Lövhagen. Med tanke på att flera tidigare studier hävdar att individens geografiska förhållanden påverkar deras val av skola är det troligt att anta att en bidragande orsak till att Lövhagen har en bristande mångkultur är på grund av skolans geografiska läge.⁸⁴ Till exempel visade Kallstenius studie att de flesta elever med utländsk bakgrund som använder möjligheten att göra ett skolbyte är de elever som söker sig till närliggande skolor, i förhållande till deras boende.⁸⁵ Både statistiken från SCB som redovisades i avsnitt ”1.1.4 Etnisk boendesegregation i den undersökta staden” och resultatet från enkätundersökningen tyder på att Lövhagens geografiska läge är en bidragande orsak till att elever med utländsk bakgrund väljer att inte studera vid skolan.⁸⁶

Också Skans, Nordström och Åslunds rapport som såväl Bunar och Kallstenius forskningsprojekt hävdar att elever med utländsk bakgrund som inte genomför skolbyten gör det på grund av pragmatiska skäl såsom geografisk närhet. Bunar och Kallstenius lyfter de praktiska faktorerna som att det är enklare att ta sig till en närliggande skola.⁸⁷ Liknande har en respondent i enkätundersökningen tillagt att hen valde bort Lövhagen för att hens föräldrar inte kunde skjutsa hen till skolan och att hen tyckte det var ”jobbigt” att åka buss.

Även Wigerfelts sammanfattande analys menar att skolsegregationen idag är tydlig eftersom dagens boendestrukturer skapar en etnicitetstrukturerad skola. Eftersom stadens boendesituation ser ut som den gör (se avsnitt 1.1.4) har majoriteten av eleverna med utländsk bakgrund närmast till Lunaskolan. Wigerfelt hävdar att lösningen på skolsegregationen är att det sker en förändring på boendemarknaden, där det behöver ske en större blandning av människor.⁸⁸ Kanske är det så att hela stadens boendesituation måste förändras för att Lövhagen ska få en mer heterogen skola

⁸⁴ Skans, Nordström och Åslund., s. 6-7; Skolverket (1996), s. 31; Skolverket (2003), s. 44; Wigerfelt, s. 78.

⁸⁵ Kallstenius, s. 220-221.

⁸⁶ SCB MONA (2013).

⁸⁷ Bunar och Kallstenius, s. 239, 283-284; Skans, Nordström och Åslund, s. 58.

⁸⁸ Wigerfelt, s. 78.

med avseende på etnisk och kulturell bakgrund? Vi ska dock nu gå vidare i analysen för att se till fler eventuella påverkansfaktorer till varför Lövhagen har en bristande mångkultur.

Den näst vanligaste orsaksförklaringen, som har påverkat 14 av de 27 respondenterna att inte välja Lövhagen, är för att deras kompisar skulle studera vid Lunaskolan. Med andra ord är kompisrelationer betydande för valet av skola eftersom närmare 52 procent av eleverna med utländsk bakgrund angett det som bidragande orsak till att de inte valt att studera vid Lövhagen. Bunar och Kallstenius forskningsprojekt konstaterar att elever med utländsk bakgrund vanligen inte väljer att byta skola då de är rädda för att förlora sitt sociala nätverk samtidigt som forskarna hävdar att fler elever med utländsk bakgrund skulle utnyttja det fria skolvalet om fler av deras kompisar skulle välja att byta skola.⁸⁹ Enkätundersökningen kan som sagt konstatera att drygt hälften av respondenterna har valt den skolan där deras kompisar ska studera, vilket i sig inte skulle behöva påverka Lövhagens mångkultur på ett negativt sätt. Men forskningen säger, att människor uppskattar och söker sig till personer med samma bakgrund och ursprung, vilket gör denna påverkansorsak till negativ.⁹⁰ Troligen har de berörda elevernas kompisar också utländsk bakgrund (enligt det teoretiska perspektivet), samtidigt som de i sin tur resonerar på liknande sätt.⁹¹

Också Skans, Nordström och Åslunds rapport konstaterade förutom att boendesegregationen måste tas till hänsyn vid analys av skolsegregationen att kompisrelationer är en stor faktor till segregationen på skolnivå. Deras studie säger dessutom att det inte finns något entydligt sätt att beskriva segregation på, utan hävdar att både faktorer på bostadsmarknaden, som såväl arbetsmarknaden tillsammans med sociala faktorer såsom kompisrelationer påverkar den etniska segregationen som finns på skolnivå. Även denna mindre enkätundersökning pekar mot att segregation på skolnivå och Lövhagens bristande mångkultur inte kan förklaras på ett entydigt vis. Exakt en tredjedel av respondenterna, 9 av 27, har valt att ange en enskild orsaksfaktor till varför de inte valt att studera vid Lövhagen. Av dessa nio elever har fem valt att ange ”annan orsak”, två menar att de endast valt Luna på grund av att deras kompisar skulle gå där och de resterande två eftersom de bor närmare skolan. Den vanligaste kombinationen av valda orsaksfaktorer, som 11 av respondenterna angett, var i enkätundersökningen att eleven bodde närmare Luna och att dennes kompisar skulle gå där. Utifrån enkätundersökningens resultat och Nordström, Skans och Åslunds rapport kan vi anta att en trolig starkt bidragande orsak till varför Lövhagen har en bristande mångkultur är skolans geografiska läge, som troligen påverkar skolornas elevsammansättning både ur ett boende- och relationsperspektiv.⁹²

Vidare anser sju av respondenterna att Lövhagen inte verkar som en skola för dem, vilket motsvarar ungefär 26 procent. En elev vet inte vad Lövhagen är och två andra elever visste inte att man kunde göra ett val att studera vid Lövhagen. Samma elever som inte visste att man kunde välja Lövhagen har tillsammans med ytterligare tre elever kryssat i att de inte visste hur man valde Lövhagen. Med andra ord har totalt fem elever (18,5 procent) med utlandsfödda föräldrar sagt att en påverkande orsak till att de inte valde Lövhagen var att de inte visste hur man genomförde ansökan. Detta resultat skiljer sig från Bunars empiriska undersökning, där han avfärdar att ungdomar med utländsk bakgrund inte vet hur valfriheten fungerar eller att de skulle vara oinformerade. Dock finns det fler internationella studier, som Bunar hänvisar till, vilka hävdar att minoritetbefolkningen är mindre insatta i valfriheten och mindre informerade än majoriteten.⁹³ Jämförs resultatet från enkätundersökningens respondenter med utländsk bakgrund med de med

⁸⁹ Bunar och Kallstenius, s. 239, 283-284.

⁹⁰ Skans, Nordström och Åslund, s. 6-7.

⁹¹ Skans, Nordström och Åslund, s. 7.

⁹² Skans, Nordström och Åslund, s. 35-36.

⁹³ Bunar och Kallstenius, s. 283-284.

svensk bakgrund (för sammanställt resultat se bilaga 2) ser vi en tydlig skillnad rörande kunskap om Lövhagen och möjligheten till skolval. Den största skillnaden mellan resultaten finns i de tre orsaksförklaringarna ”Jag vet inte vad Lövhagen är”, ”Jag visste inte *att* man kunde välja Lövhagen” och ”Jag visste inte *hur* man valde Lövhagen”. Det är en betydligt större andel elever med utländsk bakgrund än svensk som menar att någon, eller flera av dessa tre faktorer har bidragit till att de inte valde att studera på Lövhagen. Elever med utländsk bakgrund har med största sannolikhet sämre kännedom om Lövhagen, att det är valbar och hur man genomför en ansökan i jämförelse med elever med svensk bakgrund. Biträdande rektor på Lövhagen ser inte på detta resultat med stor förvåning. Han menar att de haft ”på känn” att de inte lyckats nå ut med sin information om skolan i den grad de skulle önska.⁹⁴ Sammanfattningsvis kan vi dra slutsatsen att troligen påverkar, om än minimalt, Lövhagens otillräckliga information skolans bristande mångkultur. Skolverkets rapport 2003 styrker detta antagande då de hävdar att skolvalfriheten missgynnar bland annat familjer med utländsk bakgrund då den ökade valfriheten förutsätter vilja, kunnande och tid för att skaffa sig och sätta sig in i informationen om existerande skolalternativ.⁹⁵ Som sagt avfärdar dock Bunar att det skulle handla om varken vilja eller kunnande.⁹⁶ Viljan kan inte diskuteras här men denna enkätundersökning visar att fler elever med utländsk bakgrund än svensk har bristande kunnande om alternativa skolval.

Nio elever har också angett andra orsaker än de föreslagna som påverkansfaktorer till varför de inte valt att studera vid Lövhagen. Orsaker som nämndes handlade om olika uppfattningar om Lövhagen, några hade ansökt men inte kommit in och en elev beskrev att hennes familj haft en ”ansvarig” som bestämt var de skulle studera. Exempel på elevformuleringar är som följer. ”Lunaskolan har bättre lärare som är utbildade”. ”Lövhagen är inte lika strikt som Luna, har friare regler och kan resultera i stökiga elever och brist på arbetsro”. ”Har alltid velat gå på Lunaskolan”. ”Vill inte gå på den skitskolan”. ”Jo jag anmälde mig, men jag kom ej in. Fast jag ville komma in. För de flesta av mina kompisar går där”. ”Det var vår ansvariga som hjälpte oss när vi kom till Sverige. Hon bestämde att jag skulle till Lunaskolan”.

Precis som Skolverkets rapport från 1996 visar denna enkätundersökning att en skolas rykte är viktigt för rekrytering av elever. Skolungdomar väljer skolor som uppfattas ha bra lärare, är lugn och stabil med ett gott rykte, säger rapporten.⁹⁷ Vi behöver inte lägga några värderingar i skolornas olika arbetssätt, lärare eller stabiliteter men vi kan konstatera att flera elever med utländsk bakgrund har en dålig uppfattning av Lövhagen. Vilket i sin tur har bidragit till att de inte valt att studera där. Också Jenny Kallstenius delrapport i hennes och Bunars forskningsprojekt hävdar att skolornas rykten och status är viktiga faktorer när det handlar om att rekrytera elever. Hon påstår att många elever inte ens besök skolorna innan de väljer var de ska studera.⁹⁸ Detta påstående kan även denna studie bekräfta då ingen av de elever som uttryckt en negativ uppfattning om Lövhagen har besökt skolan vid något tillfälle (se övrig sammanställt resultat i bilaga 3).

Avslutningsvis vill jag understryka att resonemangen som förts ovan endast är troligen bidragande orsaker, utifrån enkätundersökningen och den tidigare forskningen, till varför Lövhagen har en bristande mångkultur. Resonemangen har sin utgångspunkt i enkätundersökningen som skapats utifrån uppsatsens teoretiska perspektiv (se avsnitt 1.4). Det finns dock fler möjliga orsaker till varför Lövhagen har en bristande mångkultur. Exempelvis skulle det kunna bero på att, som Bunar hävdar, att många elever och familjer med utländsk

⁹⁴ Bremer.

⁹⁵ Skolverket (2003), s. 10, 77-78.

⁹⁶ Bunar och Kallstenius, s. 283.

⁹⁷ Skolverket (1996), s. 7-9.

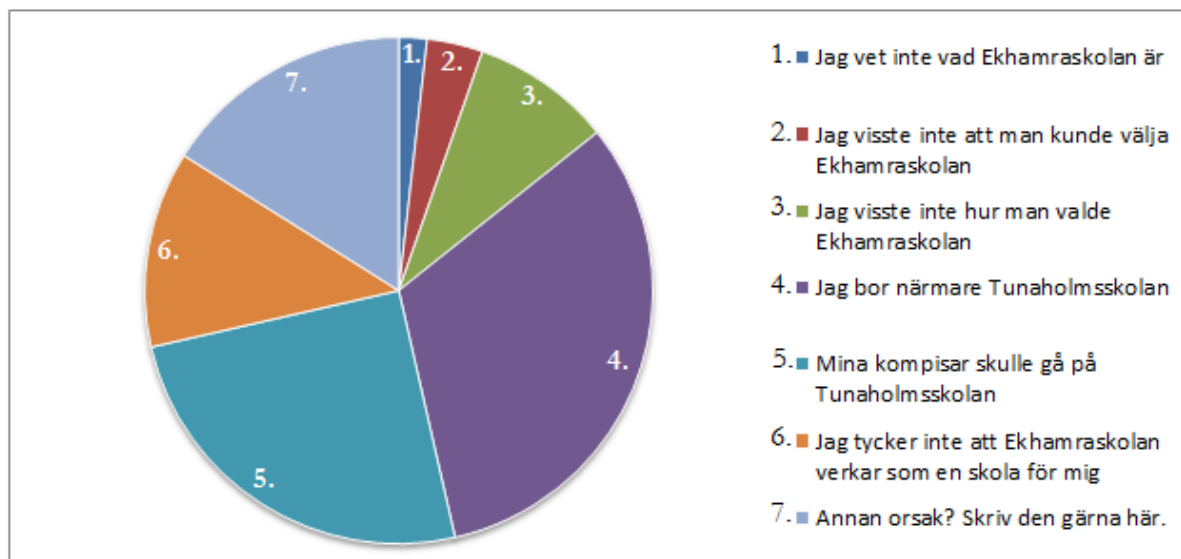
⁹⁸ Bunar och Kallstenius, s. 11-12.

bakgrund *aktivt* väljer att inte göra ett aktivt skolval, eftersom de är nöjda med den undervisningen och den skola som de blir rekryterade till utifrån deras boende.⁹⁹ Dock leder detta resonemang tillbaka till boendesegregationen som Skans, Nordström och Åslund lyft som den största enskilda bidragande orsaken till etnisk skolegregation. Också denna undersökning styrker Skans, Nordström och Åslunds teori om att segregation på en nivå måste förklaras på fler nivåer, i och med det boendesegregering i staden som korrelerar med segregationen på skolnivå (se avsnitt 1.1.4).¹⁰⁰

2.1.2 Sammanfattning av resultat till frågeställning 1

Nedan illustreras elevernas svar i ett cirkeldiagram. Bild 2 är konstruerade genom att beräkna ett procentuellt värde utifrån antalet angivna förklaringsfaktorer, inte antalet respondenter. Diagrammet redovisar de bidragande orsaksfaktorerna för eleverna med utländsk bakgrund.

Bild 2; Diagram för sammanfattning av resultatet från enkätundersökningen.

Källa: Enkätundersökning av Josefin Wallin Börjesson vid Lunaskolan, årskurs 7, 141126.

Cirkeldiagrammet tydliggör att den vanligaste bidragande orsaken till att elever med utlandsfödda föräldrar inte har valt att studera vid Lövhagen är skolans geografiska läge. Diagrammet tydliggör också att den näst vanligaste bidragande orsaken är vilken skola deras kompisar ska studera vid. Dessutom tycker några elever att Lövhagen inte verkar som en skola för dem. Enstaka elever vet inte vad Lövhagen är eller att skolan var valbar. Fler elever visste *att* man kunde välja Lövhagen än *hur* man valde skolan. Andra orsaker än de föreslagna handlade i huvudsak om olika uppfattningar om Lövhagen.

⁹⁹ Bunar och Kallstenius, s. 283-284.

¹⁰⁰ Skans, Nordström och Åslund, s. 39.

2.2 Frågeställning 2

I detta andra avsnitt av resultatredovisningen kommer resultatet från de fyra intervjuerna som genomfördes vid Lövhagen att redovisas. Den andra frågeställningen¹⁰¹ ämnas besvara genom en redovisning av intervjuernas samtal med utgångspunkt att finna eventuella påverkansfaktorer till varför eleverna valde att studera vid Lövhagen. Redovisningen sker med löpande text tillsammans med vissa utdrag från det transkriberade materialet. De fyra intervjuernas samtal redovisas först var för sig och slutligen sammanställs samtliga intervjuer i analysmodellen (se tabell 3 i avsnitt 2.2.5).

2.2.1 Intervju 1

Elev 1 är född utomlands och kom till Sverige när hen var sex månader. Eleven beskriver själv att hen valde att studera vid Lövhagen för att det verkade vara en jättebra skola, samtidigt som det verkade intressant med profiler. Samtalet om varför eleven valde att söka till skolan återges nedan.

I: Varför valde du att söka till Lövhagen?

E1: Eh, det verkade vara en jättebra skola, så tyckte jag att det verkade intressant med profiler, aah ungefär så, det kändes bra här.

I: Var det du som tog initiativet att prata om skolan?

E1: Jag tror att det var mamma som började prata om det, jag visste inte riktigt vad det var för skola innan. Sen kände jag att det här verkade bra, så sökte vi och så kom jag in.

Elev 1 beskriver att hans föräldrar startade samtalet om ett eventuellt skolbyte. Antagligen har elevens föräldrar varit med och påverkat i valet av skola, eller åtminstone bidragit till att samtalsämnet startade. Skolverkets rapport 1996 och Bunar och Kallstenius studie har konstaterat att elever med utländsk bakgrund med ”engagerade föräldrar” och ”starkt informerade föräldrar” i högre grad än de med mindre engagerade och informerade föräldrar tenderar att genomföra skolbyten, vilket denna intervju också tyder på.¹⁰² Eleven verkar dessutom studiemotiverad då hen flertalet gånger under intervjuen motiverar hans val genom att Lövhagen verkade som en bra skola där hen skulle ha möjlighet att utvecklas mer. Liknande hävdar Kallstenius i sin avhandling att de elever som utnyttjar det fria skolvalet är elever som uppfattas studiemotiverade samtidigt som deras föräldrar på något sätt varit delaktiga i skolvalsprocessen.¹⁰³ Eleven nämner också att Lövhagen verkade intressant eftersom de har profiler, vilket också den tidigare forskningen bekräftar vara betydande för skolbytande elever.¹⁰⁴

Eleven pratar inget om Lövhagens geografiska läge som bidragande orsak men det framkommer i intervjun att eleven bor väldigt nära. Eleven uppfattar gångavståndet från hemmet till skolan till ungefär två minuter. Med utgångspunkt i den tidigare forskningen kan skolans geografiska läge antas till att vara en påverkansfaktor till valet av skola, även då eleven själv inte nämnt det som en bidragande orsak.¹⁰⁵ Inte heller några faktorer som handlar om elevens umgänge eller kompisar uppkom under intervjun, vilket tyder på att eleven troligen inte gjort sitt skolval utifrån kompisrelationer.

¹⁰¹ Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som studerar på Lövhagen till varför de har valt att studera på skolan?

¹⁰² Bunar och Kallstenius, s. 284; Skolverket (1996), s. 24.

¹⁰³ Bunar och Kallstenius, s. 284; Kallstenius, s. 220-221.

¹⁰⁴ Bunar och Kallstenius, s. 284; Skolverket (1996), s. 108.

¹⁰⁵ Se ex. Skans, Nordström och Åslund.

Sammanfattningsvis tyder intervju 1 och den tidigare forskningen på att elev 1 har valt att studera vid Lövhagen eftersom hen är studiemotiverad, intresserad av skolans profiler, har drivande föräldrar samt bor nära skolan.

2.2.2 Intervju 2

Elev 2 är född utomlands och kom till Sverige för ungefär sex år sedan, när hen var nio år gammal. Eleven beskriver att hen valde att studera vid Lövhagen eftersom hens föräldrar sa att det skulle vara bättre. Föräldrarna tyckte att det var bäst om hen skulle börja på Lövhagen först för att sedan kunna byta till den kommunala skolan om arbetssättet inte passade. Elevens mamma har arbetat på Luna och trodde att Lövhagen skulle vara mest lämpad. Troligen var den främsta bidragande faktorn för elev 2 föräldrarnas påverkan till att genomföra ett skolbyte, vilket också flertalet tidigare studier framhåller som betydande när elever med utländsk bakgrund väljer att byta skola.¹⁰⁶

Elev 2 bor med ungefär 45 minuter gångavstånd från skolan men berättar att hens pappa brukar köra till och från skolan. Eleven berättar också att hen bor närmare Lunaskolan, ungefär 10 minuter gångavstånd, vilket tyder på att elevens val att studera vid Lövhagen inte har påverkats av skolans geografiska läge. Samtidigt som det tyder ännu mer på en stark föräldrapåverkan, eftersom elevens pappa dagligen kör till och från skolan.

Det kommer inte fram någon diskussion om kompisar eller kompisval under diskussionen. Vid den raka frågan om eleven tänkte någonting på vart hens kompisar skulle gå i skolan, svarade hen att hen var den enda från sin förra klass som skulle gå på Lövhagen.

Nedan återges samtalet om varför eleven tror att det är få elever med utländsk bakgrund på Lövhagen.

I: Varför tror du att det är så få elever med utländsk bakgrund på skolan då?

E2: Kanske för att det är en friskola och det är inte lika många från andra länder som ansöker till friskolor

I: Varför tror du att det är så då?

E2: För att mina föräldrar har sagt att det är så,

I: Okej, aa, men vad tror du då?

E2: Det är nog lättare att bara gå på en vanlig skola och om man har flyttat från ett annat land kan det vara jobbigt att behöva tänka på att ansöka till en friskola och sånt det är bara enklare att sätta sitt barn i en vanlig skola

Elev 2 resonerar kring att det kan vara jobbigt att behöva tänka på att ansöka till en skola när man kommer från ett annat land än Sverige. På liknande sätt resonerar det teoretiska perspektivet, som denna studie utgår från (se avsnitt 1.4.1), att för att välja skola krävs både kunskaper, information, energi, tid och resurser vilka är ojämnt fördelade i samhället.¹⁰⁷

Sannolikt, med utgångspunkt i den tidigare forskningen, är den starkaste orsaken till att elev 2 valt att studera vid Lövhagen att hens föräldrar är drivande, välinformerade och aktiva i sitt barns skolvalsprocess.

¹⁰⁶ Se ex. Bunar och Kallstenius, s. 11-13; Kjellman, s. 55; Skolverket (1996), s. 31.

¹⁰⁷ Skolverket (2003), s. 125-128.

2.2.3 Intervju 3

Elev 3 är född i Sverige och har en förälder som är född utomlands. Eleven beskriver att hen valde att studera vid Lövhagen av två anledningar. För det första berodde det på att kompisarna gjorde det och för det andra verkade det roligt. Hen säger att det är bättre med en mindre skola där alla känner varandra. Det minskar risken för mobbning och man får lära känna fler kompisar och i andra årskurser. Dessutom säger eleven att skolans arbetsätt med ”en till en-datorer” påverkade hens val, eftersom hen tycker om att arbeta med datorer.

Eleven beskriver att det var hens föräldrar som genomförde ansökan, vilket kan tyda på att påverkan av föräldrarna kan vara en bidragande faktor. Eleven är dock noggrann med att berätta att det var hen själv som tog beslutet, men att hen fick upp ögonen för skolan genom kompisar. Med andra ord har troligen kompisar påverkat eleven att söka till skolan. Sedan har också skolans pedagogiska arbetsätt och storlek bidragit till valet. Även att elevens föräldrar varit aktiva i skolvalet kan vara en bidragande orsak.

Eleven bor närmare Lunaskolan, vilket tyder på att skolans geografiska läge inte har påverkat hens val att studera vid Lövhagen. Elev 3, likaså elev 2, verkar tillhöra den grupp elever med utländsk bakgrund som Kallstenius beskriver har visat att möjligheten att välja skola kan vara ett sätt att kringgå boendesegregationens negativa konsekvenser. De har lyckats kringgå boendesegregationens negativa konsekvenser genom att ha förhållandevis insatta och delaktiga föräldrar samtidigt som de både verkar studiemotiverade, vilket också Kallstenius lyfter som bidragande faktorer för skolbytande elever med utländsk bakgrund.¹⁰⁸

Sammanfattningsvis har troligen, med utgångspunkt i den tidigare forskningen, elev 3 valt att studera vid Lövhagen eftersom hen är studiemotiverad, har insatta föräldrar och genom kamratpåverkan.

2.2.4 Intervju 4

Elev 4 är född i Sverige och har en förälder som är född utomlands. Eleven beskriver att hen inte riktigt vet varför hen valde att studera vid Lövhagen, men att det antagligen berodde på att hens föräldrar ville det. Nedan återges samtalet om varför elev 4 valde att studera vid Lövhagen.

I: Varför valde du att gå på Lövhagen?

E4: Jag vet inte, morsan och farsan tyckte väl att jag skulle börja här

I: Varför tyckte dom det tror du?

E4: Dom tyckte väl det var en bättre skola

I: På vilket sätt tror du?

E4: Ehm, man var tvungen att ta mer ansvar

Eleven berättar också att det var genom föräldrarna som hen fick vetskap om skolan och att de började prata om skolan och eventuellt skolbyte hemma. Eleven beskriver att hen visste tre kompisar som skulle gå på skolan men att de flesta av hens kompisar skulle gå på en annan skola. Troligen var den främsta bidragande faktorn till att elev 4 valde att studera vid Lövhagen hens föräldrar. Föräldrarna verkar ha drivit skolvalet och sannolikt var föräldrarnas påverkan den största orsaken till att eleven valde att studera vid Lövhagen. Fler tidigare studier bekräftar att

¹⁰⁸ Kallstenius, s. 220-221.

insatta och motiverade föräldrar är en starkt påverkande faktor till att elever med utländsk bakgrund genomför skolbyten.¹⁰⁹

Elev 4 bor närmare Lunaskolan, dock marginellt. Eftersom eleven bor ungefär mittemellan skolorna kan det möjligen ha varit en faktor som påverkade valet, även då det inte kommer fram under samtalet. Det går i alla fall inte att i detta fall utesluta den geografiska faktorn som möjlig påverkande faktor till valet av skola, om vi ska utgå från det teoretiska perspektivet (se avsnitt 1.4.1) och den tidigare forskningen kring etnisk skolsegregation.¹¹⁰

Troligen är den största enskilt bidragande orsaken till att elev 4 valt att studera vid Lövhagen hans föräldrar. Forskningen säger att insatta och drivande föräldrar är en vanligt förekommande hos skolbytande elever, vilket elev 4:s föräldrar verkar vara. Dessutom kan elev 4:s närhet till skolan ha varit en påverkande faktor till valet av skola, även då det inte framkommit under intervjun.

2.2.5 Sammanfattning av resultat för frågeställning 2

I tabell 3 nedan sammanfattar resultatet från samtliga fyra intervjuer i analysmodellen som skapats utifrån det teoretiska perspektivet (se avsnitt 1.4.1).

Tabell 3; Analysmodell för intervjuundersökningen, baserad på 4 informanter.

	Elev 1	Elev 2	Elev 3	Elev 4
Skolans geografiska läge	(X)			(X)
Kompisval			X	
Studiemotivation/ Intresse för skolans pedagogiska arbetssätt	X	X	X	
Föräldrapåverkan	X	X	X	X

Källa: Intervjuundersökning av Josefin Wallin Börjesson vid Lövhagen, årskurs 8 & 9, 141205.

Tabellen ovan visar att samtliga elever har angett att deras föräldrar på något sätt har påverkat dem till att ansöka om att studera vid Lövhagen. Tre av eleverna (elev 1,2 och 3) har under intervjun visat någon form av studiemotivation eller intresse av Lövhagens pedagogiska arbetssätt. Det har endast under en intervju (elev 3) framkommit att eleven påverkats av kompisar vid sitt val att söka till Lövhagen. Ingen elev har uttryckligen sagt att de valt Lövhagen på grund av att den är nära belägen deras hem. Dock bor två elever (elev 1 och 4) förhållande vis nära skolan, vilket gör att den faktorn inte kan uteslutas, med avseende på den tidigare forskningen och det teoretiska perspektivet.¹¹¹ Endast en elev, elev 4, säger att den enda bidragande faktorn som gjorde att hen valde Lövhagen var hans föräldrar. Elev 4 bor dock nära Lövhagen, vilket kan tyda på att den geografiska närhetsfaktorn ändå har påverkat valet (därför har den rutan markerats med ett (X)).

Resultatet från de fyra kvalitativa intervjuerna både korrelerar med och avviker från den tidigare forskning som gjorts på fältet. Att skolbytande elever tenderar att söka sig till skolor med olika

¹⁰⁹ Se ex. Bunar och Kallstenius, s. 11-13; Fiske och Ladd; Skolverket (2003), s. 77.

¹¹⁰ Se ex. Skans, Nordström och Åslund, s. 6-7; Skolverket (1996), s. 31.

¹¹¹ Se ex. Skans, Nordström och Åslund, s. 58.

profiler och inriktningar överensstämmer till viss del med intervjuerna då elev 1 uttryckt ett intresse för skolans profilval.¹¹² Däremot verkar inte boendesegregationen eller kompisrelationer vara avgörande faktorer för de skolbytande eleverna i denna undersökning. Ingen av eleverna har uttryckligen sagt att närhet till skolan skulle ha påverkat deras beslut. Dock bor framförallt elev 1 och även elev 4 relativt nära skolan, vilket med avseende på det teoretiska perspektivet och den tidigare forskningen gör att den faktorn inte kan uteslutas till att ha påverkat deras skolval. Endast elev 3 har under intervjun berättat att hen hade kompisar som också skulle byta till Lövhagen, vilket tyder på att endast elev 3 har påverkats av kompisrelationer, vilket skiljer sig från Skans, Nordström och Åslunds resultat som hävdar att kompisrelationer är en stor faktor till skolsegregationen.¹¹³ Sammanfattningsvis tyder dessa fyra mindre intervjuer på att föräldrapåverkan och studiemotivation är de mest betydande orsakerna till att elever med utländsk bakgrund väljer att söka sig till en annan skola än den som de automatiskt blivit placerade i utifrån upptagningsområde.¹¹⁴ Resultatet tyder också på att den geografiska närheten är av betydande slag och till viss del även kompisrelationer. Dessa slutsatser kan dock inte generaliseras eller användas som giltiga för några andra individer än de fyra informanterna. Intervjuundersökningen har genomförts på ett alldeles för litet urval för att resultatet ska kunna generaliseras. Dock är resultatet ändå av betydande karaktär då det efter analys med tidigare forskning kan ses som indikationer till varför elever med utländsk bakgrund väljer att genomföra skolbyten.

¹¹² Skolverket (1996), s. 108.

¹¹³ Skans, Nordström och Åslund, s. 35-36, 58.

¹¹⁴ Bunar och Kallstenius, s. 11-13.

3 Diskussion

Uppsatsen är i överensstämmelse med det teoretiska perspektivet om att det inte finns något entydigt svar till varför Lövhagen har en bristande mångkultur. Jag tolkar detta resultat till att det är svårt att förklara hur skolegregation uppstår och därmed överensstämmer mitt resultat med tidigare redovisad forskning.¹¹⁵ Uppsatsens resultat tyder på att den främsta bidragande faktorn till Lövhagens bristande mångkultur är stadens boendesegregation (se avsnitt 1.1.4). Boendesegregationen påverkar högst sannolikt högstadieskolornas elevsammansättning, där Lövhagen troligen missgynnas i den bemärkningen att förhållandevis få elever med utländsk bakgrund söker sig till skolan. Också det teoretiska perspektivet styrker att det finns ett samband mellan segregation på boende- och skolnivå.¹¹⁶ Vidare säger resultatet att sociala faktorer, såsom kompisrelationer är viktiga faktorer för de elever som inte valt att studera vid Lövhagen. Det teoretiska perspektivet bekräftar att kompisval är viktiga för elever samtidigt som forskarna hävdar att dessa sociala faktorer är ett led i boendesegregationen. Eftersom människor uppskattar att umgås med personer med samma bakgrund samtidigt som det är rationellt att vilja gå i skolor där det finns andra barn som har samma ursprung, med tanke på att undervisningen enklare kan anpassas, påverkas skolornas elevsammansättningar av dessa sociala faktorer eftersom boendesegregationen förstärker dem.¹¹⁷

Resultatet är dock också motsägelsefullt då de elever med utländsk bakgrund som valt att studera vid Lövhagen *inte* i samma grad som de som inte gjort det framhåller kompisrelationer och geografisk närhet som viktiga faktorer när de valde skola. För de skolbytande eleverna verkar istället studiemotivation tillsammans med starkt drivande föräldrar vara de främsta orsakerna till deras skolbyte. Den tidigare forskningen bekräftar att studiemotivation samt välinformerade och engagerade föräldrar är vanligt förekommande hos skolbytande elever.¹¹⁸ Ingen av de fyra skolbytande eleverna har under intervjun sagt att de tagit hänsyn till skolans geografiska läge vid deras val, vilket är märkligt med tanke på enkätundersökningens resultat, det teoretiska perspektivet och den tidigare forskningen. Två av eleverna bor dock förhållandevis nära skolan, vilket tyder på att skolans geografiska läge ändå kan ha påverkat deras beslut. De två eleverna som bor närmare Lunaskolan än Lövhagen verkar tillhöra den grupp elever med utländsk bakgrund som visat att möjligheten att välja skola kan vara ett sätt att kringgå en av boendesegregationens negativa konsekvenser. De visar också att närhet till skola inte är den enda faktor som elever med utländsk bakgrund ser till vid valet av skola, samtidigt som deras intervjuer tyder på att studiemotivation och engagerade föräldrar är nödvändigt för att geografiska faktorer ska kunna överkommas.¹¹⁹ Studiens resultat avviker också till viss del med Bunars rapport. Hans rapport konstaterar med tydlighet att samtliga invandrarelever med familjer i hans studie är väl informerade om vad valfriheten innebär.¹²⁰ Men; resultatet från enkätundersökningen tyder på att elever med utländsk bakgrund i jämförelse med elever med svensk bakgrund har sämre kännedom om både Lövhagen, att skolan är valbar och hur man genomför en ansökan.

Troligen är den främsta orsaken till Lövhagens bristande mångkultur den etniska boendesegregationen som finns i den undersökta staden.¹²¹ Sannolikt förstärker sedan boendesegregationen olika sociala faktorer såsom att elever gör kompisval och ser vinster med att

¹¹⁵ Bunar, s. 33.

¹¹⁶ Skans, Nordström och Åslund, s. 6-7.

¹¹⁷ Skans, Nordström och Åslund, s. 7-8.

¹¹⁸ Fiske och Ladd; Kallstenius, s. 220-221; Kjellman, s. 55; Skolverket (1996), s. 24.

¹¹⁹ Kallstenius, s. 220-221.

¹²⁰ Bunar och Kallstenius, s. 283.

¹²¹ Tidigare forskning som instämmer se ex: Skans, Nordström och Åslund; Skolverket (1996); Skolverket (2003); Wigerfelt. För boendesegregation i den undersökta staden se: SCB MONA (2013).

gå i en skola med fler med samma bakgrund.¹²² Boendesegregationen kan inte Lövhagen kontrollera. Men skolan kan däremot kontrollera och förbättra sin information om skolans valbarhet för att öka sina chanser att rekrytera fler elever med utländsk bakgrund. Enkätundersökningen visar nämligen, trots att det till viss del avviker från den tidigare forskningen, att invandrarelever i högre grad än elever med svensk bakgrund är dåligt informerade om både skolan och hur man genomför en ansökan.¹²³ Enkätundersökningen visar också att flera invandrarelever har en dålig uppfattning om Lövhagen, trots att de inte besökt skolan. Forskningen instämmer i att skolors rykten är av värde vid rekrytering av elever.¹²⁴ Skolan skulle, vid sitt arbete med en förbättrad information, också kunna arbeta med att tydligare förmedla skolans arbetssätt om bland annat profilval. Intervjuundersökningen tillsammans med tidigare forskning visar nämligen att skolor med profilval är eftertraktade hos elever med utländsk bakgrund som väljer att byta skola.¹²⁵ Intervjuundersökningen visade ett tydligt samband mellan de elever med utländsk bakgrund som studerar vid Lövhagen. Samtliga elever har insatta och motiverade föräldrar som samtliga varit med och drivit igenom deras barns skolval. Den tidigare forskningen säger att drivande föräldrar är vanligt hos skolbytande elever i kombination med studiemotivation hos eleven själv.¹²⁶ Tre av de fyra intervjuade eleverna påvisar under intervjun ett stort engagemang för sin egen skolgång och har lyft faktorer såsom att skolbytet skulle vara positivt för deras egen utveckling, vilket tyder på att studiemotivation är en faktor för att ”våga” byta skola. Eftersom intervjuundersökningen endast är baserad på fyra elever vågar jag inte applicera resultatet på de elever som inte valt att studera vid Lövhagen. Med andra ord behöver det inte betyda att föräldrar till elever med utländsk bakgrund är sämre motiverade eller drivande i deras barn skolval än föräldrar med svensk bakgrund, inte heller forskningen hävdar det. Men, forskningen säger att det finns ett olyckligt samband mellan etnisk boendesegregation och socioekonomisk boendesegregation, där de båda minoriteterna tenderar att sammanfalla.¹²⁷ En möjlig påverkansfaktor till Lövhagens bristande mångkultur kan med andra ord vara att deras föräldrar inte har samma möjligheter som elever med svensk bakgrund att till exempel skjutsa till och från skolan. Denna påverkansfaktor är dock en olycklig förlängning av boendesegregationen.

Sammanfattningsvis vill jag konstatera, med förutsättning av uppsatsens teoretiska perspektiv, tidigare redovisad forskning tillsammans med de två genomförda empiriska undersökningarna med tillhörande resultatanalys att friskolan Lövhagen troligen en bristande mångkultur eftersom;

- (I) Staden har en påfallande etnisk boendesegregation
- (II) Kompisrelationer är viktiga för skolungdomar vid deras skolval
- (III) Skolans information är bristfällig (både om själva skolvalet och om skolans arbetssätt)

Avslutningsvis vill jag framföra några förslag på vidare forskningsområden inom fältet skolsegregation och mångkulturalism. Det hade varit intressant att titta vidare på vilka faktorer som är framträdande hos de elever med utländsk bakgrund som väljer att byta skola. Min studie har visat att insatta och drivande föräldrar är en bidragande faktor hos de elever som genomför skolbyten. Det hade varit intressant att undersöka om det finns några samband mellan vilka föräldrar som är insatta och drivande i skolfrågor. Finns det samband mellan föräldrarnas bakgrund, utbildning och/eller arbeten? Ytterligare förslag på forskning är att göra en liknande studie igen men med ett större urval och eventuellt fler medverkande skolor, eftersom det har efterfrågats forskning på lokal nivå på mindre orter.

¹²² Tidigare forskning som instämmer se ex: Skans, Nordström och Åslund, s. 6-8.

¹²³ Avviker från Bunar, s. 30-31. Korrelerar med Skans, Nordström och Åslunds teori, s. 8-9.

¹²⁴ Kallstenius, s. 220.

¹²⁵ Bunar och Kallstenius, s. 284; Skolverket (1996), s. 108.

¹²⁶ Bunar och Kallstenius, s. 284; Kallstenius, s. 220-221.

¹²⁷ Bunar och Kallstenius, s. 239.

4 Sammanfattning

Syftet med uppsatsen har varit att undersöka möjliga påverkansfaktorer till varför friskolan Lövhagen är underrepresenterad av elever med utländsk bakgrund. För att uppnå syftet har två frågeställningar ställts; (1) Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som inte studerar på skolan till varför de inte valt att studera vid skolan? (2) Vilka förklaringar ger elever med utländsk bakgrund som studerar på skolan till varför de valt att studera vid skolan?

För att svara på dessa frågor har jag dels genomfört en litteraturstudie, dels en mindre kvantitativ enkätundersökning samt en mindre kvalitativ intervjuundersökning. I litteraturstudien har jag gått igenom olika påverkansfaktorer till den idag påfallande ökande etniska skolegregationen samt den teori som låg till grund för analysen av mina två mindre studier.

Resultatet visade att det inte finns något entydigt sätt att förklara Lövhagens brisande mångkultur. Utifrån litteraturstudien samt uppsatsens två mindre undersökningar har jag konstaterat att det åtminstone finns tre påverkansfaktorer till skolans bristande mångkultur. (I) Staden har en påfallande etnisk boendesegregation, som påverkar skolornas elevsammansättning, (II) Kompisrelationer är viktiga för skolungdomar vid deras skolval samt (III) Skolans information är bristfällig, både om själva skolvalet och om skolans arbetssätt. Resultatanalysen har också visat att det finns fler faktorer som i mindre grad än de tre nämnda sannolikt påverkar skolans elevsammansättning.

Litteraturförteckning

- Alvehus, Johan, (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod. En handbok*. Stockholm Liber.
- Andersson, R, Hedman, J, Hogdal, J & Johansson, S, (2007a). *Planering för minskad boendesegregation*, Regionsplanekontoret, Stockholm. (pdf). Hämtad 150117 från http://www.tmr.sll.se/MOSS-dokument/Publication/Publicationer_2007_1_boende_segrationen.pdf
- Andersson, R, BråmÅ, Å & Hogdal, J, (2007b). *Segregationens dynamik och planeringens möjligheter – en studie av bostadsmarknad och flyttningar i Malmö*, Stadskontoret, Malmö. (pdf). Hämtad 150117 från http://malmo.se/download/18.28b8faaa118e59f2fbd80007843/Segregationens_dynamik_2007
- Andersson, R, BråmÅ, Å & Hogdal, J, (2009). *Fattiga och rika – segregationen ökar. Flyttningmönster och boendesegregation i Göteborg 1990-2006*. Stadskansliet, Göteborg. (pdf). Hämtad 150117 från [http://www4.goteborg.se/prod/storstad/dalis2.nsf/vyFilArkiv/prel.rapport.RogerA.pdf/\\$file/prel.rapport.RogerA.pdf](http://www4.goteborg.se/prod/storstad/dalis2.nsf/vyFilArkiv/prel.rapport.RogerA.pdf/$file/prel.rapport.RogerA.pdf)
- Andersson, Roger, (2000). *Etnisk och socioekonomisk segregation i Sverige 1990-1998*, i: SOU 2000:37 Välfärdens förutsättningar. (pdf). Hämtad 150117 från <http://www.regeringen.se/content/1/c4/28/62/cce2c221.pdf>
- Apple, M (2006). *Educating the 'Right' Way*. New York: Routledge.
- Bell, C (2007). 'Space and Place: Urban Parents' Geographical Preferences for Schools', *The Urban Review* 39:375-404.
- Blomqvist, P. & Rothstein, B, (2000). *Välfärdsstatens nya ansikte: Demokrati och marknadsreformer inom den offentliga sektorn*. Stockholm: Agora
- Bremer, Mårten, (2014). Muntlig redogörelse. Biträdande rektor vid Lövhagen.
- Bunar, Nihad (2012). *Skolan och staden – forskningsperspektiv på integration och skolrelaterade klyftor i den moderna staden*. Kommission för ett hållbart Malmö 2011-2012. (pdf). Hämtad 150117 från http://malmo.se/download/18.6e1be7ef13514d6cfcc800022353/Skolan+och+staden_Nihad+Bunar_Malm%C3%B6kommissionen.pdf
- Bunar, Nihad & Kallstenus Jenny, (2007). *Valfrihet, Integration och Segregation i Stockholms Stad*. Stockholm. Stockholm Stad. (pdf). Hämtad 150117 från <http://www.svt.se/ug/ug-referens/article1567764.svt/binary/Valfrihet,%20integration%20och%20segregation.pdf>
- Ejlertsson, Göran, (2014). *Enkäten i praktiken. En handbok i enkätmetodik*. Tredje upplagan. Studentlitteratur, Lund.
- Ekström, Anna & Härd, Sverker, (2012). *Skillnader växer mellan olika skolor*. Ansvarig utgivare: Svenska Dagbladet, Opinion, den 4 maj 2012 kl 04:46. (www). Hämtad 141202 från http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/skillnaderna-vaxer-mellan-olika-skolor_7171263.svd
- Fiske, E. & Ladd, H. (2000). *When Schools Compete: A Cautionary Tale*. Washington DC: Brookings Institution Press.

Grusky David B., & Charles Maria. (1998). *The past, present, and future of sex segregation methodology*. *Dempgraghy*, 35(4), s. 497-504.

Gustafsson, J.E, (2006). *Barns utbildningsituation*. Stockholm: Rädda Barnen. (pdf). Hämtad 150117 från http://ips.gu.se/digitalAssets/1095/1095376_gustafsson_2006.pdf

Hyresgästföreningen (2010). *Boendesegregation i Sverige. Orsaker, konsekvenser och åtgärder*. En förstudie om levnadsvillkor och boende – del tre. Jonas Hugosson och Camilla Maandi, på uppdrag av Hyresgästföreningen. Utgiven av Hyresgästföreningen. (pdf). Hämtad 150117 från http://www.hyresgastforeningen.se/Om_Oss/ladda_hem/rapporter/Documents/0017_Del_3_Boendesegregation_i_Sverige_juli_2008.pdf

Hällgren, Camilla, Granstedt Lena & Weiner Gaby, (2006). *Överallt och ingenstans. Mångkultur och antirasistiska frågor i svensk skola*. Forskning i Fokus nr 32. Ansvarig utgivare: Myndigheten för skolutveckling. (pdf). Hämtad 150117 från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1845

Högskolan Dalarna, (2008). *Forskningsetiska anvisningar för examens- och uppsatsarbeten vid Högskolan Dalarna*. Ansvarig utgivare: Högskolan Dalarna. (pdf). Hämtad 150117 från <http://www.du.se/Global/dokument/Styrdokument-ny/Forskning/3%20Regel/Forskningsetiska%20anvisningar%20%C3%B6r%20examens-%20och%20uppsatsarbeten.pdf>

Kallstenius, Jenny (2010). *De mångkulturella innerstadsskolorna. Om skolval, segregation och utbildningsstrategier i Stockholm*. US-AB Tryck och Media, Stockholm 2010. (pdf). Hämtad 150117 från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:375660/FULLTEXT01.pdf>

Kjellman, Ann-Christin (2000). *Hurra för valfriheten! – Men vad ska vi välja?: val av grundskola i Stockholm åren 1994-96*. Stockholm HLS förlag.

Kvale, Steinar & Brinkman Svend, (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Tredje upplagan. Studentlitteratur, Lund.

Noreisch, K (2007) 'Choice as Rule, Exeption and Coincidence: Parents' Understandings of Cathment Areas in Berlin', *Urban Studies* 44: 1307-28.

Olsson Hort, Sven E, (1992). *Segregation – ett svenskt dilemma?* Bilaga 9 till Långtidsutredningen 1992. Finansdepartementet, Stockholm.

Ovadia Seth. (2003). *The dimensions of racial inequality: Occupational and residential segregation across metropolitan areas in the United States*. *City and Community* 2(4), s. 313-333.

SCB MONA (2013). *Space-Time Reserach Region Väst Befolkning 2013-12-31 Kommun XXX*. Hämtad 141218 av Håcan Lundqvist vid XXX:s Kommun.

Skans Nordström, O. & Åslund, O, (2010). *Etnisk segregation i storstäderna – bostadsområden, arbetsplatser, skolor och familjebildning 1985-2006*. IFAU – Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Rapport 2010:4. Uppsala. (pdf). Hämtad 150117 från <http://www.ifau.se/Upload/pdf/se/2010/r10-04-Etnisk-segregation-i-storst%C3%A4derna.pdf>

Skolverket (1993). *Val av skola. Rapport om valfrihet inom skolpliktens ram läsåret 1992/93*. Stockholm: Svenskt-tryck.

Skolverket (1996). *Att välja skola – effekter av valmöjligheter i grundskolan*. Skolverkets rapport nr. 109.

Skolverket, (2003). *Valfrihet och dess effekter inom skolområdet*. Lenanders Grafiska AB, Kalmar. (pdf). Hämtad 150117 från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D1155

Skolverket, (2011). Lgr 11. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket. (pdf). Hämtad 150117 från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2575

Skolverket, (2012). *Likvärdig utbildning i svenska grundskola. En kvantitativ analys av variation och likvärdighet över tid*. Rapport 374. Ansvarig utgivare: Skolverket, Stockholm 2012. (pdf). Hämtad 150117 från http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2816

Socialstyrelsen (2010). *Boendesegregation i 'Social rapport 2010'*. (Diagram s. 189, 193) (pdf). Hämtad 150117 från <http://www.socialstyrelsen.se/lists/artikelkatalog/attachments/17957/2010-3-11.pdf>

Trost, Jan, (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Wigerfelt, Berit, (2010). *Kroksbäck möter Linné – en utvärdering av integration mellan två skolor i Malmö*. FoU Malmö/utbildning: Malmö stad. (pdf). Hämtad 150117 från <https://www.mah.se/upload/FAKULTETER/KS/Rapporter/Kroksback-Linne%20webbversion.pdf>

Lagar och offentliga utredningar

SFS 2003:460 (2003, ändrad 2008). *Svenske författningssamling. Lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm Utbildningsdepartementet. (www). Hämtad 150117 från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-2003460-om-etikprovning_sfs-2003-460/

SFS 2010:800 (2010). *Svenske författningssamling. Skollag (2010:800)*. Stockholm. Utbildningsdepartementet. (www). Hämtad 150117 från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/

SOU 2000:37 kap 7. *Välfärdens förutsättningar. Etnisk och socioekonomisk segregation i Sverige 1990-1998*. Socialdepartementet Forskarvolym från Kommittén Välfärdsbokslut. (pdf). Hämtad 150117 från <http://www.regeringen.se/content/1/c4/28/62/cce2c221.pdf>

SOU 2001:57 kap 6. Välfärdens finansiering och fördelning. *Etnisk segregation i skolan – effekter på ungdomars betyg och övergång till gymnasieskolan 1*. Socialdepartementet Forskarantologi från Kommittén Välfärdsbokslut. (pdf). Hämtad 150117 från <http://www.regeringen.se/content/1/c4/27/55/6e02d1f2.pdf>

Bildförteckning

Bild 1, s. 9. *Karta över den undersökta staden*

Bild 2, s. 32. *Diagram för sammanfattning av resultatet från enkätundersökningen.*

Tabellförteckning

Tabell 1, s. 10. *Andel bosatta utlandsfödda i jämförelse med antalet bosatta utlandsfödda i hela staden per NYKO-område 2013.*

Tabell 2, s. 29. *Analysmodell för enkätundersökningen, baserad på 27 respondenter.*

Tabell 3, s. 36. *Analysmodell för intervjuundersökningen, baserad på 4 informanter.*

Tabell 4, s. 46. *Resultat från samtliga elever med svenskfödda föräldrar, baserad på 51 respondenter.*

Bilageförteckning

Bilaga 1, s. 45. *Enkät*

Bilaga 2, s. 46. *Resultat av enkätundersökningen för elever med svenskfödda föräldrar*

Bilaga 3, s. 46. *Övrigt sammanställt resultat*

Bilaga 1. Enkät

1. Är du kille eller tjej?
 - Kille
 - Tjej

2. Är dina föräldrar födda i Sverige eller utomlands?
 - Sverige
 - Utomlands
 - Både i Sverige och utomlands

3. Varför har du inte valt att studera vid Lövhagen?
Du får kryssa i fler än ett alternativ.
 - Jag vet inte vad Lövhagen är
 - Jag visste inte att man kunde välja Lövhagen
 - Jag visste inte hur man valde Lövhagen
 - Jag bor närmare Lunaskolan
 - Mina kompisar skulle gå på Lunaskolan
 - Jag tycker inte att Lövhagen verkar som en skola för mig
 - Annan orsak? Skriv den gärna här.

.....

.....

.....

.....

4. Har du besökt Lövhagen någon gång?
 - Ja
 - Nej

5. Om du svarade ja på fråga 4, i vilket sammanhang besökte du Lövhagen?
 - På öppet hus
 - På "Möt oss på Lövhagen"-kväll
 - Annat tillfälle? Skriv det gärna här.

.....

.....

.....

6. Har du något du vill tillägga? Gör det gärna här.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tack för dina svar!

Bilaga 2. Resultat av enkätundersökningen för elever med svenskfödda föräldrar

Tabell 4; Resultat från samtliga elever med svenskfödda föräldrar, baserad på 51 respondenter

Varför har du inte valt att studera vid Lövhagen?	Totalt antal	%
Jag bor närmare Lunaskolan	29	56,9
Mina kompisar skulle gå på Lunaskolan	26	51,0
Jag tycker inte att Lövhagen verkar som en skola för mig	24	47,1
Annan orsak? Skriv den gärna här.	19	37,3
Jag vet inte vad Lövhagen är	1	2,0
Jag visste inte hur man valde Lövhagen	1	2,0
Jag visste inte att man kunde välja Lövhagen	0	0

Källa: Enkätundersökning av Josefin Wallin Börjesson vid Lunaskolan, årskurs 7, 141126.

Den elev som valt att ange ”Jag vet inte vad Lövhagen är” som bidragande orsak till att hen inte valt att söka sig till Lövhagen har dessutom kommenterat att hen nyligen flyttat till staden och blev placerad på Lunaskolan.

Bilaga 3. Övrigt sammanställt resultat

Av de 27 elever med minst en förälder född utomlands har sju stycken, närmare 26 %, besökt Lövhagen en eller flera gånger. Av de som har besökt Lövhagen har två stycken, drygt 28 %, gjort det i samband med öppet hus och fem stycken, drygt 71 %, vid andra tillfällen. Andra tillfällen som eleverna har besökt Lövhagen är uteslutande i samband med att de skulle välja högstadieskola. Samtliga fem elever som angett ett annat tillfälle än vid öppet hus har angett ett tillfälle som är kopplat till att utforska skolan för att eventuellt lämna in en ansökan. Två elever har dessutom skrivit att de fysiskt var på skolan med sina föräldrar för att lämna in en ansökan till skolan. Ingen av dessa sju elever som besökt Lövhagen har angett orsaken ”Jag tycker inte Lövhagen verkar som en skola för mig” eller nämnt något som indikerar att de har en dålig uppfattning om skolan. Med andra ord har de med en dålig uppfattning om Lövhagen inte besökt skolan vid något tillfälle.